

Tabor

Leonho

1994

EL FORTIN

3-4

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov
TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenja Tabora SPB
predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.
Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič
Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo
lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene
Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los
Anticomunistas Eslovenos Unidos.
Director: Ing. Antonio Matičič,
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.
Propietario: lic. Ivan Korošec

Composición, diagramación y armado:
MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215
Impresión: Talleres Gráficos VILKO S. R. L., Estados Unidos 425
(1101) Buenos Aires, Argentina, Tel. 362-7215/1346

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 321.385.

NAROČNINA: Za vse države 20 USA dolarjev .

Naročila, reklamacije, nakazila, pošiljajte začasno na naslov:
Bogoslac Sustersic, Gral. Vacca 988 (1686) Hurlingham.
Bs. As., Argentina.

Dopise, članke in ostalo pošto pošljite na naslov:
Dušan Dimnik, A. Alvarez 2184, (1602) Florida,
Bs. As., Argentina.

**KO „TABOR“ PREBERETE,
POŠLJITE GA V DOMOVINO!**

Tabor

Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Marec-April 1994 • Buenos Aires • Marzo-Abril 1994

IVO ŽAJDELA

Televizijska manipulacija

Televizija Slovenija je v zadnjih lanskih dneh vsak dan propagirala novo dokumentarno nadaljevanje o življenju Slovencev v Argentini z naslovom Pričevanje o zvestobi. V spremni besedi k prvem delu je bilo rečeno, da gre za prvi resnični prikaz usode protikomunističnega tabora. Pod tem vtisom smo čakali, kaj nam bo televizija prikazala in na kateri stopnji razvoja je današnja objektivnost. Serija ima devet nadaljevanj, doslej pa smo lahko videli prvi dve. Toda že pri prvem delu smo doživeli hladno prho. V njem so se prepletale tri provine: posnetki s praznovanj obletnic, ki jih je televizija posnela v Argentini, pripovedi nekaterih emigrantov o dogajanju med vojno, ti dve provini pa sta bili z ostrimi rezi pogosto pretrgani z dokumentarno-propagandnimi posnetki domobranske slovesnosti, ki je bila leta 1944 na Kongresnem trgu, s posnetki prisege Nemcem, s posnetki vkorakanja partizanskih enot v (prazno) Ljubljano ter s komunističnim propagandnim filmom o generalu Leonu Rupniku. Ti dokumentarni posnetki so ga večinoma kazali v navzočnosti nemških oficirjev. Dr. Stanko Kociper je v svoji strnjeni pripovedi navedel Rupnikovo izjavo iz septembra 1943: „Če je treba, bom za Slovence tudi drek žrl“, kar je pomenilo, da se bo moral kazati v navzočnosti Nemcev (okupatorjev) ter za Slovence „heilhitlerjevati“. Pri tem je treba reči, da je bila Kociprova strnjena in natančna pripoved z režiserjevimi rezi povsem razbita.

Avtorji nadaljevanke (Andrej Rot, Jaroslav Skrušny, Slavko Hren) so nam pokazali šolski primer, kako se da s televizijskim medijem manipulirati. Tako smo lahko pogosto videvali izjave, ki so bile posnete pred kratkim v Argentini, ki jih je režiser z ostrimi rezi pretrgal ter jih vpričo gledalca soočil s posnetki propagandne proslave iz leta 1944. Ob tem so avtorji zanemarili nekaj osnovnih dejstev. Povprečni televizijski gledalec v Sloveniji je bil pet desetletij potrjen močni komunistični indoktrinaciji. Ta gledalec ima v svojo podzavest vgrajen vrednostni sistem o okupatorjih, narodnoosvobodilnem boju, kolaboraciji oziroma o pojmi, ki iz navedenih izhajajo. Pri tako močni indoktrinaciji bi morali gledalcu nekatere osnovne pojme pojasniti, tako pa so ga prepustili na milost in nemilost posnetkom, manipulativnim režiserskim rezom („s sliko nad sliko“) ter gledalčevim indoktriniranim vrednostnim sistemom. Kakšen je bil učinek prvih dveh delov serveda ni treba posebej poudarjati. Pri tem se pojavljata še dve vprašanji. Ali Televizija Slovenija res še vedno ni sposobna narediti objektivne dokumentarne serije o protikomunističnem taboru? Ali še vedno rabi tako propagandno gonjo proti tistim, ki so je bili deležni že čez vse razumne meje?

P. S.: Teга komentarja mi „Slovenec“ 13. 1. 1994 ni hotel objaviti.

TABOR
Marec-April 1994

49

Brez sovraštva komunizma sploh ni

Med pridigo v Kočevskem Rogu julija 1990 se je ljubljanski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar glede pobojev in pokolov slovenskih protikomunistov vprašal: „Zakaj?“ Taka in podobna vprašanja se nenehno zastavljajo. V drugi polovici šestdesetih let sem bival v Clevelandu. Tudi jaz sem veliko razmišljal, ne toliko zakaj, temveč od kje. Imamo se za Marijin narod, za narod poštenjakov, na drugi strani pa so se med vojno in po njej dogajale stvari, da se ti kar ježijo lasje. Od kje je vse to prišlo? Ali je kaj takega v kulturi naroda, ali pa moramo iskati odgovor kje drugje? V Clevelandu sem večkrat debatiral te stvari z različnimi ljudmi, tako s preprostimi kot z intelektualci. Vendar sem vedno čutil, da pravega odgovora še nimam.

Odločil sem se, da obiščem domovino, da se o tem sam prepričam. Tega, kar pišem sedaj, še nisem povedal nikomur, razen nekaterim zaupnim osebam. Hotel sem Slovenijo obiskati in preveriti, če je v slovenski narodni kulturi res kaj takega, da bi bilo vir tolmačenja med- in povojnih grozot. Seveda bi si verjetno preprečil izrabiti obisk za opazovanje, če bi komu to povedal. To je bilo leta 1968. Kmalu se je začela po Clevelandu širiti govoricca, da se grem v Slovenijo ženit (do danes se še nisem oženil). Tega nisem zanikal, istočasno pa sem imel kot nalašč kamuflažo, ki je zastrla resnični namen obiska domovine.

Ničesar nisem našel v narodni kulturi takega, kar bi imelo vsaj kakšno sorodnost z grozotami, ki so jih počenjali slovenski komunisti. Največ, kar sem našel je bilo nekaj fantovske vročekrvnosti na kakšni veselici posebno, če je šlo za kakšno „ta fletno“. Odgovor na moje lastno iskanje je pa približno kakor sledi. Človeško srce je sposobno ljubezni kot sovraštva. Odvisno je le od okoliščin, kako se odloči. Narodova kultura igra v tem le majhno vlogo ali pa sploh nobene.

Svoja doživetja o tem obisku sem opisoval v „Ameriški domovini“ pod naslovom „Confiteor...“ Objavljenih je bilo 13 nadaljevanj „Confiteorja“, nakar je urednik Sušel prekinil z objavami, češ, da sem se pejorativno izražal o južnjakih (Srbih). Označil sem jih za bizantince, ker imajo bizantinsko kulturo. Kolikor mi je poznano, ni izraz „bizantinec“ nikakršna žaljiva beseda, kajti uporablja ga tudi „Nova revija“, ki je vsekakor ugledna. Ko so pa Srbi najprej napadli Slovenijo in nato Hrvaško, je pa urednik pisal o Srbih, da so ponoreli, da so barbari in še kaj drugega. Taki izrazi pa so pejorativni, to je žaljivi. Seveda ni zaradi tega nihče pregajal urednika AD od svojega posla. Srbi vsekakor zaslužijo take izraze, vendar takih nisem nikjer zapisal. Torej sem bil petelin, ki je prezgodaj zapel. Urednik AD (Sušel) pa je s tem

pokazal, da o Srbih premalo ve kljub temu, da ima doktorat iz vzhodnoevropske zgodovine. Obenem se mi urednik AD tudi ni oprostil kljub temu, da s svojim pisanjem nisem nobenega žalil, tudi Srbov ne. Seveda bi on moral zaradi tega požreti nekaj besed, kar mislim, da ne bo storil.

Sedaj se vrnimo k vprašanju: zakaj? Da dobimo odgovor, se moramo vrniti prav h komunističnemu „preroku“ Marxu. Kot navadno, tudi tukaj pri glavi smrdi. Na krakto povedano, Marx je trdil, da je odkril zakon, ki predvideva, kako se bo razvijala zgodovina gospodarstva, ali pravilneje gospodarskega sistema. Trdil je, da mora kapitalizmu nujno slediti socializem in to predvsem v najbolj razvitih deželah. To se bo zgodilo po razrednem boju. Komunizem je res sledil kapitalizmu v Rusiji, ki je pa bila ena najmanj razvitih dežel. In kot vemo se je komunizem tudi tam prvi zrušil. Ostanki komunistov pa še vedno razgrajajo po Rusiji, vendar je precej jasno, da povratka v komunizem ni in ga tudi ne bo.

Kaj naj zdaj vse to Marxovo pisanje pomeni? V Marxovem času je naravoslovna znanost zelo napredovala. Bilo je odkritih več novih zakonov o naravi, obenem pa je teoretikom uspelo mnogo teh pojavov povezati z zelo uspešnimi matematičnimi ponazoritvami. Enega teh zakonov je odkril tudi koroški Slovenec Jožef Štefan, ki je bil profesor fizike na dunajski univerzi, v Ljubljani pa nosi njegovo ime osrednji znanstveno-raziskovalni inštitut. Spričo podobnih napredovanj znanosti se je zelo razrastel in razgibal takoimenovani scientizem, ki je trdil, da se da znanstvene zakone in odkritja v naravoslovju aplicirati tudi v druge panoge. To pa, seveda, ne drži vedno.

Vprašanje nastane, kaj drži in kaj ne drži? V naravoslovni znanosti si moramo najprej preskrbeti eksperimentalne podatke, ki jih dobimo z opazovanjem ali meritvami in šele nato lahko začenjamo podatke tolmačiti in jih razlagati. Z drugo besedo povedano, smemo začeti s teoretsko obdelavo šele takrat, ko imamo pred seboj eksperimentalne rezultate. Teorijali zakonov ni brez meritev ali opazovanj. Znanstveno zaporedje torej nujno zahteva primarnost eksperimentalnih rezultatov.

Marx je pod vplivom scientizma najprej postavil zakon o zgodovinskem nasledstvu socializma iz kapitalizma, šele nato je začel iskati, če so kje tudi kakšni eksperimentalni rezultati, ki bi ta njegov „zakon“ faktično tudi potrdili. To seveda ni nič drugega kot zapreči voz pred konja ali po domače rečeno, to je oslarija. Nujnost primarnih podatkov pred teorijo ima že zelo dolgo zgodovino. Že antični grški filozofi so to primarnost poznali in so jo tudi strogo upoštevali. Marx ni imel nobenih podatkov, vendar ga to ni motilo. Rekel je enostavno: tako mora biti. Marsikak bralec se bo spominjal, da so tako govorili komunistični partizani. Seveda so komunisti dodali še nekaj drugih takih nujnosti, kot npr. žrtve morajo biti. Jasno — ne komunistične. Torej, partija je rekla: tako mora biti in bilo je zabetonirano. Zapeljanci!

Kapitalizmu mora nato slediti socializem, ne kak navaden socializem, temveč „znanstveni socializem“. Tu se zopet pozna vpliv scientizma. Težava

je, ker je „znanstveni socializem“ protislovje. Če je „znanstveni“, potem ne more biti socialistični. Če pa je socialistični, ne more biti istočasno znanstveni. Vzrok temu protislovju je v tem, da je komunistični socializem dokončen za vse večne čase. Znanost se nenehno spreminja. Pred tristo leti je angleški fizik Isaac Newton postavil znanstvene temelje mehanike s tem, ko je pojasnil gravitacijo ali težnost. Že v našem dvajsetem stoletju so dognali, da Newtonova mehanika vedno ne drži, ali pravilneje, ne drži stoodstotno. Marxov „evangelij“ pa je bil eden in isti na veke vekov.

Sedaj se pa ustavimo pri Marxovem razrednem boju. Kaj je pravzaprav razred? Marx je pri tem imel v mislih delavce in delodajalce. Torej, delavci so en razred, delodajalci pa drug razred. Marx je učil, da mora delavski razred delodajalce sovražiti in jih popolnoma iztrebiti. Torej je učil sovraštvo med delavci in delodajalci. In prav tukaj je vir komunističnega sovraštva. Komunisti so ta nauk posplošili v sovraštvo vsega in vsemu, kar se ni strinjalo z njimi in z njihovo mogočno partijo. Tudi neverjetna jeza in bes komunistov do svojih nasprotnikov izvira prav iz tega osnovnega principa. Odgovor na vprašanje, „zakaj?“ je torej pred nami. Brez sovraštva, komunizma sploh ni.

Seveda tudi tukaj, pri razrednem boju, ni imel Marx nobenih primerov. V Marxovem času je v Angliji izšla knjiga o evoluciji, ki jo je napisal poznani biolog Charles Darwin. Eden izmed principov te evolucije je, da prežive najsposobnejše živali ali pa najsposobnejši človek. Ko je to knjigo Marx prebral, je Darwinu pisal, da je to preživetje najsposobnejših naravoslovni primer njegovega razrednega boja. Površen bralec bi morda res prišel do takega zaključka. Vendar ni tako. Preživetje najsposobnejših ni istočasno kak implicitni boj, še manj razredni boj. V živalskem svetu ne najdemo nobenega primera medsebojnega uničevanja. Tiste živali, ki napadajo druge, delajo to, ker je to njih hrana. V živalskem svetu ne najdemo nobenega mučenja, nobenega trpinčenja, takih reči je sposoben samo človek. Če izvzamemo ljudožrce, ki jih menda sedaj ni več in jih nikdar bogvekaj ni bilo, potem samo človek ubija iz sovraštva. Seveda ljudožrci niso ubijali iz sovraštva. Žival drugo požre, ker je to v naravi uravnoteženo. Kar hočem reči je, da s tem, ko žival drugo požre, obenem vzdržuje ekološko ravnotežje. Če bi tega ne bilo, bi se druga žival prekomerno množila, kar bi podrlo ekološko ravnotežje. Sovraštva v živalskem svetu torej ni.

Včasih pravimo, da se kdo obnaša kot zverina. Dobro bi bilo, da bi se pri tem zavedali, da tukaj delamo krivico zverini in ne človeku. Zver sovraštva ne pozna. Bolj pravilno bi morali reči, da se človek obnaša satansko, kjer najdemo sovraštva na pretek.

Marx je hotel vse delodajalce enostavno odpraviti, ni pa pomislil, kdo naj bi potem delodajalce nadomestil. V kapitalizmu ni nobenega umetnega izuma gospodarstva. V kapitalizmu človek ravna popolnoma normalno, tako kot je skozi celotno zgodovino in tako kot bo najbrž vedno v bodočnosti. Papež Janez Pavel II. sicer opominja človeštvo, naj bo v kapitalizmu tudi

nekaj srca. Vendar se mi zdi, da to pada na gluha ušesa. Vprašanja o komunističnem gospodarstvu je zelo podrobno obdelal prof. Ljubo Sirc v nekem spisu v „Meddobju“ nekaj let nazaj in se zato v to ne bom spuščal, tudi zato ne, ker nisem ekonomist. Rad bi pa pokazal na neumnost, ki so jo albanski komunisti izvajali nad svojimi ljudmi: Če je imel poljedelec eno kravo, je bil kmet. Če je pa imel dve, je bil kapitalist. — Tepci!

Slovenski komunistični boljševiki se tudi nenehno izgovarjajo na stalinizem. Dočim je Stalin okupiral Poljsko, Češkoslovaško, baltiške države itd., ni bilo v teh državah nobenih pokolov na tako masovnem nivoju, posebno ne Poljakov proti Poljakom, Litvancev proti Litvancem, itd. Je res, da je Stalin dal poklati okoli 10.000 poljskih vojakov v gozdu Katyn, vendar tega zločina niso izvršili Poljaki. Na Poljskem so tudi komunisti obsojali ta zločin, vendar so morali o vsem tem biti tiho. Stalin ni nikdar okupiral Slovenije, če izvzamemo del Prekmurja, ki so ga prej okupirali Madžari. Vendar so se ravno v Sloveniji vršili najbolj grozni pokoli, posebno po koncu vojne. Tovariši, ta izgovor ne drži. V Sloveniji ste vse grozote povzročili prav vi in ni imel pri tem Stalin nobenega opravka. Izgovor na stalinizem je prazen. Klali ste svoje brate. V Srbiji so res usmrtili Mihajlovića, vendar pa kaj hujšega ni bilo. V Sovjetski zvezi pa je res, da je Stalin dal poklati veliko Rusov. Ne smemo pa pozabiti, da je bil Stalin iz Gruzije in ni bil Rus. Torej je bilo klanje Rusov, klanje tujcev, ne pa svojih bratov iz Gruzije.

Ker je sovrašтво osnovni in pogojni element komunizma, bo sprava izredno težka, če bo sploh mogoča. Kajti komunisti bodo morali najprej zavreči sovrašтво kot sestavni del medčloveških odnosov. Šele nato se bo začelo govoriti o spravljanju, da o spravi sami sploh ne govorimo. Kako težko bo to izpeljati, vidimo takorekoč vsak dan v Sloveniji. Dočim so komunisti res izgubili oblast leta 1990, so to oblast hitro zopet prevzeli. Danes so vse tri glavne politične funkcije v Sloveniji v rokah komunistov. Predsednik vlade je Drnovšek, predsednik parlamenta Rigelnik in seveda tudi predsednik republike Kučan. Torej smo zopet tam, kjer smo začeli.

Leta 1986 sem v pismu sedaj že pokojnemu Ladislavu Lenčku izrazil, da za časa našega življenja v Sloveniji še ne bo prave demokracije. Mislim, da se nisem preveč zmotil. In kaj naj bi bila za mene prava demokracija? Zame bo prava demokracija takrat, ko bodo tako partizanski kot domobranski borci dobivali pokojnino.

Bog, Narod, Domovina.

ROŽMANOV DOM

Kakor druga leta, bo tudi letos na cvetno nedeljo ob 11.30 blagoslov butaric in oljk, sv. maša in nato skupno kosilo.

Prosimo, da prinesete s seboj jedilni pribor!

Kako so se komunisti borili za narod

Bilo je v ponedeljek velikega tedna leta 1942. Komunisti iz Velikih Lašč so v vas Maršiči poslali majhno skupino partizanov z namenom, da bi moške prisilili oditi v gozd. Vedeli so namreč, da prostovoljcev iz naših krajev ne bo, ker je bila vas in vsa daljna okolica odločno proti partizanom. Obenem je terenec iz Dvorske vasi šel Italijanom javit, da je v vasi cela brigada partizanov. Italijani so šli takoj v ofenzivo. Ena skupina je prišla iz Ribnice, druga iz Velikih Lašč. Oni iz Ribnice so bili kraljevi, oni iz Lašč pa fašisti. Ofenziva se je začela ob petih zjutraj. Partizani so bili o vsem točno informirani, zato so na veliko začudenje vaščanov vstali še pred peto uro in se umaknili pod vas, na strmino v bukovje. Vas je stala na griču. Od ribniške strani je bil teren položen, od laške pa precej strm.

Ko so se Italijani po strmini previdno bližali vasi, so partizani nanje spustili nekaj rafalov, potem pa zbežali globlje v gozd. Ponoči je zapadlo nekaj cm snega, zato so bile sledi za njimi dobro vidne. Italijani, ki so prihajali od obeh strani, so začeli divje strelati proti vasi. To je trajalo kake pol ure. Medtem se je toliko zdanilo, da so se vojaki med seboj spoznali in prenehali streljati. Prišli so v vas (samo štiri hiše) in začeli vdirati v hiše in iskati partizane, o katerih pa seveda tam ni bilo sledu. Takoj so pobrali vse moške, dva so odpeljali v gozd (a ju niso ubili), vse druge pa odpejali v Ortnek. Patrulja je prišla na Praproče in pri prvi hiši zahtevala konje, voz in voznika, da odpelje ranjence v Ortnek, kjer je bila zasilna vojaška bolnišnica. Vozil jih je moj brat Jože.

Ko je ranjence pripeljal v Ortnek, je tam videl vse moške iz Maršičev, ki so pod velikim drevesom čakali, da bodo ustreljeni. Poveljnik posadke v Ortneku je prosil poveljnika ofenzive, naj jih ne postreli, ker dobro ve, da niso komunisti. Medtem je prišel tudi graščak Kozler in je zastavil svojo glavo, da ti moški niso komunisti, „ribelli“. Potem so vsi trije odšli v graščino na kavo. Posrečilo se je komandanta pregovoriti, da je sklenil vse prepeljati v Velike Lašče in streljanje odložiti, dokler komisija ne ugotovi, kdo je streljal.

Drugi dan je iz Ljubljane prišla komisija in z njimi požigalci v rdečih uniformah. Ravno takrat sem se z vlakom pripeljal iz Ljubljane na velikonočne počitnice. Komaj sem stopil z vlaka, me brat potegne na stran in reče, naj pustim prtljago, kjer je in hitim domov, ker Italijani že gredo požigat vasi, tudi našo.

Res sem tekkel, kar sem mogel in sem kmalu dohitel kolono. Vojaki so me

takoj legitimirali in pokazal sem jim dijaško knjižico „Ginnasio vescovile classico“. Ker sem še kar dobro govoril italijansko, so me peljali k poveljniku, colonellu. Njegov adjutant je bil bogoslovec in takoj sva bila v latinščini. prišli smo v domačo vas. Vojaki so takoj začeli s preiskavo, v naši hiši je bil pa štab, zato pri nas niso nič preiskavali. Mama jim je ponudila čaj s slivovko in bili so zelo zadovoljni. Tako je na veliko jezo dotedan je tolmačice (komunistke iz Žlebiča) colonello mene določil za tolmača. V Maršičih je komisija spraševala ženske in otroke: koliko partizanov je bilo, v kateri hiši so bili in od kod so streljali, itd. Povsod smo dobili isti odgovor: nobenega partizana ni bilo. Komunistka iz Žlebiča je pa rekla, da so bili in tudi koliko jih je bilo. Jaz sem ostro zavrnil, da vse ženske in otroci gotovo ne lažejo, poleg tega so pa nekateri oficirji proti njim nastopali precej ostro. Poveljnik mi je verjel in rekel: „Ti ljudje se morajo zahvaliti Bogu, da jim je tebe poslal ravno o pravem času!“

V četrtek po Veliki noči sem šel v Velike Lašče k zobozdravniku. Pred hišo me sreča mesar Praznik in začne govoriti, kako hudo je bilo prejšnji teden, Med tem pogovorom je prav blizu stal fašist in mi rekel po slovensko: „Veš, tam so res bili partizani, saj sem jih sam videl. Res ne vem, kako je mogla komisija ugotoviti, da smo se streljali med seboj, saj je lahko videla sledi, ki so držale proti gozdu, kamor so partizani bežali.“

Seveda, ko je prišla komisija teh sledi ni bilo več, ker je sneg že skopnel. Ugotovili so samo po vrsti municij, kajti krogle, ki so bile zapičene v drevesa na obeh straneh, so bile vse italijanske. Tisti fašist je bil tržaški Slovenec.

To je eden od neshtetih primerov, ki govori, kako so se partizani v resnici borili za slovenski narod. Posebno so se znašali nad kraji, kjer so bili ljudje proti njim. Ko jim moški na vabila in grožnje niso sledili v gozd, so se nad njimi maščevali tako, da so dražili okupatorja, potem pa zbežali, okupator pa je moške pobil kot talce, ali jih je odpeljal v internacijo, njihove domove pa požgal. Opisani slučaj se je, hvala Bogu, srečno končal. Na žalost pa je bilo po slovenski zemlji na stotine drugih primerov, kjer je bilo uničeno vse: ljudje, živina, domovi — na razvalinah je za „osvoboditelji“ ostajal jok sirot, veter pa je raznašal pepel nekdanj tako močnih domačij.

Konzorcij „Tabora“ in Tabor ZDSP

želijo slovenskim protikomunističnim borcem,
sotrudnikom, dobrotnikom, naročnikom in bralcem
vse blagoslove božje za

PRAZNIK VSTAJENJA,

ki nam bo vsem simbol upanja v naše vstajenje za
BOGA - NAROD - DOMOVINO.

Parlamentarna komisija za poboje

Komisija skupščine RS za raziskavo povojnih množičnih pobojev, pravnodvomiljivih procesov in drugih nepravilnosti (vodil jo je poslanec SKD Ignac Polajnar) se je sešla na enajstih sejah. Prva je bila 19. septembra 1990, enajsta pa 10. novembra 1992. Mnogi smo bili nad izidi Polajnarjeve komisije razočarani. Državni zbor je sredi leta 1993 ustanovil njeno naslednico, Preiskovalno komisijo državnega zbora RS za raziskovanje povojnih množičnih pobojev, pravno dvomiljivih procesov in drugih tovrstnih nepravilnosti. Za njenega predsednika je 15. julija Kviaz presenetljivo izvolila dr. Jožeta Pučnika. Tega je na sami seji, da bi onemogočila najresnejšega kandidata Ignaca Polajnarja, predlagala in podprla levica. Pučnikova komisija se je prvič sešla 24. septembra in je imela doslej že sedem sej (zadnja je bila 16. decembra). Na prvih sejah se je komisija precej ukvarjala sama s seboj, saj je vse upe vlagala v začetek veljave zakona in poslovnika o parlamentarni preiskavi, s katerima bi dobila preiskovalne pristojnosti. Že Polajnarjeva komisija se je pogosto pritožila, da nima preiskovalnih pristojnosti. Zdaj so te tu. Zakon in poslovnik sta začela veljati v začetku decembra. Mislili smo, da se bosta delo in učinkovitost komisije pri večjih (sodnopreiskovalnih) pristojnostih izboljšala. Komisija se je nato 8. decembra sešla na zaprti seji, da bi se dogovorila za nov način dela, ki ga omogočata zakon in poslovnik o parlamentarni preiskavi. 16. decembra, ko so bili pred komisijo zaslišani Zdenko Zavadlav, Anton Zgonc in Zoran Polič, je sledila hladna prha. Ne le, da se delo komisije ni prav nič spremenilo, prav ta seja je pokazala, da se je delo znašlo v mrtvem teku. Vseh pet preiskovancev (poleg omenjenih treh še Albert Svetina-Erno in Bojan Polak-Stjenka) je bilo zaslišanih že pred Polajnarjevo komisijo in takrat so vsi povedali precej več (če so nekateri sploh povedali kaj uporabnega) kot zdaj, pri vnovičnem zaslišanju.

Pučnikova komisija bo morala torej, če si že z novimi preiskovalnimi pristojnostmi ne bo mogla veliko pomagati, precej spremeniti način dela. Namesto, da se je lotila najvišjih še živečih oznovcev in knojevcev, bi morala najprej kot priče zaslišati nižje po rangu, ki so kakor koli sodelovali pri pobojih. Kar nekaj jih je pripravljeno pričati, čeprav za javnost večina anonimno, kar je razumljivo. Ti bi lahko kot neposredni pričevalci pobojev potrdili, da so poboje slovenskih domobrancev ter nasploh poboje Slovencev izvajale predvsem slovenske enote. Zdaj je namreč veliko sprenevedanja, potem ko je Simo Dubajič, vodja tako imenovane ubijalske čete prostovoljcev

in izbrancev iz IX. dalamatinske brigade, spregovoril za slovenska občila, da so na Rogu pobijali „Hercegovci“ oziroma „Srbi“. Za to četo se ve, da je 25. ali 26. maja 1945 ubijala pri Brezarjevem breznu nad Podutikom, potem pa je bila 26. ali 27. maja poslana v Kočevje, kjer je pobijala osem dni, do 3. junija, takrat so četo poslali na „zdravljenje“ na Bled. Vsaj od 3. junija so na Rogu pobijali Slovenci, kar potrjujejo številna pričevanja. France Kozina, iz brezna se je rešil 10. junija, v svoji najnovejši knjigi Temelji osvobojenja (Kanada, 1993) navaja številne sorojake, ki jih je poznal, in pravi, da je slišal samo slovensko govornico. Zgodba o Teharjah, celjskih zaporih, Šentvidu in Prisilnih delavnicah, če naštejemo le „najpomembnejše“, je zgodba o slovenskih rabljih.

Komisija se bo morala zamisliti tudi nad „presenečenjem“, ki so ji ga pripravili Mitja Ribičič, Zoran Polič in Bojan Polak-Stjenka. Mitja Ribičič je 30. novembra, ko bi moral pričati pred komisijo, podpredsedniku komisije dr. Janku Predanu poslal pismo, v katerem mu je sporočil, da zaradi bolezni ne more priti. Čez dobra dva tedna je komisiji izročil zdravstveno spričevalo tudi Zdenko Zavadlav, vendar je kljub temu pričal pred komisijo. S tem je hotel dokazati, da se da pričati kljub zdravniškemu spričevalu. Ribičič je v pismu dr. Pučniku očital, da kot nekdanji politični preganjanec „ne sme sodelovati“ v komisiji. Še večji cinizem izraža s svojo bojaznijo pred prižganimi žarometi. Iz mnogih pričevanj izvemo, da so bili nekdanji oznovski žarometi dosti bolj zaslepljujoči. Pravi tudi, da so njegove pravice omejene, in se sklicuje na 6. člen evropske konvencije o človekovih pravicah in na 14. člen pakta o človekovih pravicah in temeljnih svoboščin, ki ga je ratificiral tudi slovenski parlament. Zato bi bilo Ribičiču dobro postaviti tudi vprašanje, ali se je lahko tudi na tisoče in tisoče žrtev Ozne in Knoja sklicevalo na vse to. In vemo, da danes Ribičiča nihče noče zapreti, kaj šele ubiti. Gre samo za pričevanje! Na koncu je Ribičič napisal, da bi bil pripravljen odgovoriti na vprašanja komisije pisno. Verjetno se čuti diskriminiranega ob Ivanu Mačku-Matiji, ki je imel to luksuzno možnost, da je lahko „odgovore“ na vprašanja napisal doma. Kakšni so bili njegovi „odgovori“, vemo. Pravi šok pa smo lahko doživeli na zadnji seji komisije med zaslišanjem Zorana Poliča, saj se je na zatožni klopi znašla komisija. Predvsem predsedniku dr. Pučniku je Polič izstrelil vrsto očitkov („Danes govorite o zločinskem režimu, mogoče pa bodo čez 50 let o vas govorili, da ste bili zločinski.“), poleg tega pa je podvomil, ali bomo z razčiščevanjem poboja domobrancev odrešili Slovenijo.

Koliko je v sedANJI slovenski politiki (tudi v Demosovi leta 1990!) pripravljenosti na raziskavo komunističnega početja, že dovolj zgovorno govori to, da se medvojnemu času izogibajo kot hudič križu. Do takrat, dokler se ne bomo lotili tudi medvojnega časa oziroma revolucije, bodo pravljice o izdajalcih, kolaborantih in zaveznikih (protihitlerjevski koaliciji) veljale za narodno resnico.

Ne živimo od laži!

*„Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan...“
(France Prešeren)*

Da je iskanje in pričevanje resnice bil že od nekdanj nevaren posel, nam zgovorno priča Sokratova smrt, katero nam je opisal njegov učenec filozof Platon, 4. stol. pred Kr. Sokrata so namreč sofisti obdolžili, da z učenjem njegove filozofije škoduje atenski mladini. Tudi v poznejših in še v današnjih časih se zgodi, da se mora resnica umakniti laži, a le za malo časa.

Kmalu po partizanski osvoboditvi sem v farni cerkvi v Šent Jerneju poslušal pridigo poznejšega župnega upravitelja Alojzija Fistra. (Župnika Franca Cerkovnika je ljudska oblast obtožila zločinov in ga tudi umorila.) Tema Fistrove pridige se je nanašala na človeško hudobijo — ta je takrat nosila zastavo —. Povedal je nam, vernikom, da so nekoč hudobni ljudje, ki so nekoga sovražili, zatožili tega oblastem, češ da je preklinjal Boga. Zato je moral tisti človek po krivici prestati hudo kazen; danes pa prestajajo hude kazni oni, kateri Boga molijo. Očitno nam je Fister hotel prikazati spremembo časov in seveda tudi ljudi, ki te čase krojijo in usmerjajo.

Bomo spričo nevarnosti, ki nam pretijo, prenehali z iskanjem resnice? Ne! Iskali jo bomo naprej, in ko jo bomo našli, jo bomo čuvali kot dragocen zaklad, ako hočemo pošteno živeti.

Sredi leta 1991 smo Slovenci oklicali svojo državo. Po več kot tisoč letih naše zgodovine smo zopet postali državni narod. Četudi gre za zelo velik dogodek, ta še ne pomeni zagotovitve trajne sreče Slovincem. Tudi Bolivijci, Kubanci, Etiopci in drugi narodi imajo svoje države, a niso srečni. Zakaj? Zato ker nimajo pravičnega političnega, socialnega in gospodarskega reda. Te pomanjkljivosti so prisotne tudi v naši mladi Sloveniji, kjer sede kot pribiti na vodilnih mestih komunisti in njihovi zavezniki socialdemokrati, ki nastopajo pred slovensko javnostjo kot resnični humanisti, da bi se tej prikupili. Toda pred petdesetimi leti odprte rane ostajajo še vedno nezacepljene.

V breznih v Rogu imamo Slovenci približno dva milijona človeških kosti, nad katerimi posvetni in cerkveni predstavniki Slovencev simbolično pretakajo krokodilje solze. Ne povedo pa konkretno slovenski javnosti, čigave so te kosti, kdo, kdaj in zakaj jih je tam nagrmadil. Resnica predstavlja plemenitost — viteštvo. Laž pa je nizkotna in boječa. Čas bi že bil, da bi se opogumili in enkrat za vselej povedali samim sebi našo resnico, četudi je boleča in grozljiva. Že sredi maja 1945 je vaška terenka vedela povedati svojemu bratrancu, ki je imel sina pri domobrancih, da bodo le-ti vsi brez izjeme vrnjeni v Jugoslavijo.

Prizadeti ni verjel dobro informirani kmetici, ki je komaj čakala maščevanja nad vrnjenimi vaščani tako, da jih je preko svojega krajevnega odbora priporočala v smrt.

Drago Jančar, avtor poglavja „Nemir zgodovine, človekov nemir“ v zborniku predavanj teološkega tečaja v Ljubljani leta 1993 podaja takole globoko analizo v zvezi z našo polpreteklostjo: „Vsekakor smo, merjeno s časom zgodovine, na koncu stoletja, ki je preizkusilo toliko družbenih modelov, kot nobeno doslej. Za nami so velikanska upanja in strahotna razočaranja, neznanka navdušenja in ponižava mešetarija, zmagoslavja in ponižanja, plemenito žrtvovanje in podli uboji. Ne vem, ali je treba o tej dobi govoriti? Prepričan sem, da jo je treba ohraniti v razvidnem spominu prav zato, da se ne bi nikoli več ponovila.“

„Ne pozabiti nobenega groba, kjer počivajo kosti strašnega zgodovinskega opoja in ošabnosti 'novega sveta', ki se je imel za večnega. Nobene sodne dvorane, kjer so se izrekale krivične sodbe, nobene zaslisevalske in nobene zaporniške celice. Ne pozabiti imen žrtev in tudi ne imen rabljev.“

Naj nam jasne misli pisca te razprave služijo za boljše razumevanje naše polpreteklosti, katere ne smemo nikoli pozabiti zaradi nas samih in naših zanamcev.

Že nekaj let sledim srečanjem Slovencev v zamejski Dragi na njeni svobodni tribuni. Čestokrat se tam razpravlja o naši polpreteklosti spričo katere smo Slovenci, zlasti zdomski, zelo občutljivi. Pričakovati bi bilo, da bi se iz tistih brezkončnih debat, pa zakaj ne tudi „kunšvanja“ o vzrokih in posledicah naše revolucije in kontrarevolucije, končno le izluščila tista tako težko in dolgo pričakovana resnica, da je bila Osvobodilna fronta zločinska in pogubna zvodnica, ki je slovenskega človeka oropala njegove svobode. One pa, ki so se ji uprli, na pol žive zmetala v brezna in tako brezobzirno zagospodarila za pol stoletja nad našim narodom.

Med udeleženci Drage 1992 je nastopil tudi že njen stalni „habitué“ in zagovornik dr. Drago Štoka, ki je zbranim poslušalcem povedal svojo zgodbo, kako je tedaj leta 1945 kot osemletni deček, poln radosti hitel naproti svojim osvoboditeljem. „Pozabil“ pa je seveda povedati, da so prav ti v valu osvobodilnega navdušenja pospravili precejšnje število njegovih ožjih rojakov.

Ker je zamejska Draga za mene predaleč, da bi se je udeležil, moram kar iz Buenos Airesa povedati svojo zgodbo mojega srečanja z osvoboditelji tam na Dolenjskem. Tudi osemletni deček sem takrat seveda namesto cvetja v mojih rokah stiskal molek in skupaj z mamo prosil Boga, naj naju varuje pred osvoboditelji.

Okoli 10. maja 1945 so v našo vas prihrumele prve horde Balkancev, ki so zaudarjale po „rakiji“ in česnu. Preklinjali so sonce, majko Isusovo. Bili so očitno zelo primitivni ljudje — brez znakov zlobe. Eden teh se je hladil v senci našega oreha. Vselej, ko se je v njem prebudil živalski nagon, je zapel — bolje rečeno zateglo zatulil — „Devojka je ruže brala, a je zaspala“...

Konec junija pa so zamenjali te primitivce Slovenci, med katerimi je bilo tudi nekaj domačinov, ki so se že okopali v krvi domobrancev na Teharjah, Št. Vidu in drugod. Odslej naprej smo premaganci šele dobro spoznali, česa je vsega bila zmožna ljudska oblast, ki je izšla iz OF. Šikane, ropanje, zapiranje in streljanje je bilo nekaj čisto vsakdanjega tam in takrat.

In če se je po dolgih desetletjih (prepozno), ustrahovalna moč režima doma in po svetu očitno zmanjšala, je to zasluga velikih posameznikov kot npr. papeža Janeza Pavla II., Reagana, Walense in zdomceev vseh narodov za Železno zaveso, predvsem pa pod komunizmom trpečih narodov, ki so prisegli, da bodo to satansko tiranijo za vedno pokopali na dno samega pekla.

Naj bo nam Slovencem svetel zgled prelita kri naših mučencev, ki so se borili in umrli za resnično svobodo svoje očetnjave, za lepšo in boljšo bodočnost slovenstva, katerega večne vrednote so bile tako nekoč, kot danes:
BOG - NAROD - DOMOVINA!

IZ ČASOPISOV

Tone Skubic, Argentina

Ne pozabimo!

SLOVENEČ, 11. septembra 1993

Ni še dolgo tega, kar smo v časopisih brali o slavi Turjaka. Turjaški zmagovalci nad Turki tam pri Sisku. Pred 500 leti. Junaki — doma na Slovenskem, čeprav ne Slovenci.

Na turjaškem gradu pa je pritrjena plošča, ki nas spominja, da so se prav tam pred 50 leti bili boji, hudi boji. Takratne dogodke bi morali Slovenci trajno obdržati v spominu.

Težke čase je takrat preživljala Slovenija. Zasedla nas je sovražna vojska. Prišel je trenutek, na katerega so čakali maloštevilni slovenski privrženci svetovne komunistične revolucije. Zavedali so se, da jih ljudstvo ne bo podprlo. Treba ga je bilo torej s prevaro prisiliti, da bo prepustilo oblast komunistom. Dvignili so zastavo OF z lažnim geslom „boj proti okupatorju“.

Njihov naslednji korak je bilo pobijanje vidnejših katoliških mož in fantov, večsih celo celih družin. Lažno so jih obdolžili za okupatorjeve pomočnike. Slovenski možje in fantje so začeli misliti na samoobrambo in zgrabili za orožje. Deloma za svoje lastno, ki so ga bili skrili ob razpadu Jugoslavije, delno pa so ga dobili od okupatorja, ki sam ni bil sposoben varovati ljudstva.

Skrivaj so se povezali s četniškimi oddelki generala Mihajlovića, vojnega ministra jugoslovanske vlade v izgnanstvu (tedaj v Londonu), pripravljeni,

da v danem trenutku nastopijo kot sestavni del jugoslovanske vojske.

Partizani so z nastankom Vaških straž dobili pravega nasprotnika. Še so poudarjali, da se bore za svobodo, vendar je bilo čedalje jasnejše, da jim je le za revolucijo. Boji pri Turjaku in za Turjak pa so partizanom potegnili krinko z obraza. Tedaj — septembra 1943 — je Turjak postal mejnik v revolucijski fazi in zgodovinski opomin za Slovence. Še živi udeleženci takratnih dogodkov pričajo:

Mirne duše lahko trdimo, da med borci na obeh straneh — razen izjem — ni bilo simpatij do Italijanov ali Nemcev. Prav tako ni bilo med njimi ljudi, ki bi si želeli njihovo zmago in verjeli vanjo. Oboji smo želeli zmago zaveznikov, vendar revolucionarji zmago ZSSR in prihod komunistov na oblast, vsi drugi pa zmago zahodnih zaveznikov in vrnitev demokracije v Jugoslavijo.

Ko se je v septembru 1943 zrušila Italija, je bil poražen naš prvi sovražnik, ki je s svojim ravnanjem pripomogel, da je med Slovenci prišlo do medsebojnih spopadov, saj je imel interes, da med nami ni bilo miru. Kako smo tedaj reagirali?

Vaške straže na Dolenjskem in v okolici Ljubljane so dobile od svojega vodstva povelje, da se zberejo na Turjaku. Dobili smo namig, da gremo naproti zaveznikom, ki so se ali pa naj bi se izkrcali nekje v bližini in prodirali proti Sloveniji. Precizno je bilo povelje glede razmerja do partizanov: „Partizanov ne napadajte, pač pa vsak morebitni njihov napad odločno odbijte. Zavedajte se, da ste del jugoslovanske vojske!“ Povelje je povsem ustrezalo naši želji, da bi se nehali bojevati med seboj, se povezali in se skupno začeli braniti pred Nemci, če se ne bi bilo mogoče že prej priključiti zavezniški vojski, ki smo jo pričakovali od morja. Žal je vse poskuse povezave revolucionarna komunistična stran zavrnila. Šlo jim je seveda za komunistično samodržstvo.

Vaške straže so vsaka po svoje in okoliščinam primerno izpolnile boljše no povelje. Na Ižanskem smo imeli kar štiri postojanke, ki so skupaj šteje 250 do 300 mož. Z vodstvom v Ljubljani smo imeli le zelo rahle zveze. Močna italijanska topniška posadka na Igu se nam je ob razpadu Italije vdala. Njihove vojake z oficirji vred smo skupaj z orožjem, strelivom in spremstvom pripeljali na Turjak.

Nekaj vaških stražarjev je izstopilo, vsi drugi pa so se z veseljem strinjali, da bodo še naprej pripadniki jugoslovanske vojske.

Kolona kakih 500 mož je prispela na Turjak proti večeru 9. septembra. V imenu poveljstva nas je sprejel kaplan Malovrh, ker sta bila poveljnik in podpoveljnik odsotna. „Poveljstvo“ je ukazalo: Italijani z oficirji (artiljeriji) vred naj gredo proti Italiji ali kamor pač hočejo, čeprav so se ponudili, da bi se bojevali na naši strani. Topovi naj se onesposobijo in vržejo v Turjaško grapo. Ižanski „bataljon“ bo prek noči reorganiziran. Nobeno ugovarjanje se ne upošteva.

Prihajali so novi in novi stražarji ter civilisti. Znani, neznani, brez kontrole,

brez reda, vso dolgo noč... Drugo jutro v gradu že ni bilo prostora. Ižanska posadka, že „reorganizirana“, se pravi skrčena, je odšla z gradu prek Zapotoka na Kurešček varovat Turjak na zahodni strani.

Po nekaterih virih si je takrat na Notranjskem in Dolenjskem stalo nasproti približno 6.000 partizanov in 8.000 protikomunistov, ne upoštevaje manjših četniških odredov, ki so bili samostojno organizirani v svoje bojne skupine. Koliko je bilo borcev okoli Turjaka, je težko reči, vsekakor so bili partizani v manjšini. Imeli so to prednost, da so bili bolj organizirani in izurjeni. Med njimi so bili izkušeni revolucionarji-španski borci in poklicni oficirji.

Tudi združeni vaški stražarji oziroma privrženci jugoslovanske vojske smo pričakovali v svoje vrste aktivne oficirje, ki bi prevzeli poveljevanje. Sami smo sicer bili prekaljeni v manjših praskah, tudi manjših bojih, nismo pa do Turjaka bili vajeni večjih bitk. Polg tega je odpovedalo naše politično in vojaško vodstvo v Ljubljani. Celo poveljnik, aktivni podpolkovnik, ki nam je ukazal koncentracijo na Turjaku, je ostal v Ljubljani. Aktivni oficirji, ki smo jih tako potrebovali na čelu svojih čet, so se zbrali v svoj „odred“ in se skoraj brez moštva spoprijeli s partizani. Strahotno je vplivala na našo moralo novica, da so jih ti pri Grčaricah razbili. Zvedeli smo, da so jim partizani obljubili pomilostitev, pa tudi, kako je bilo potem v resnici.

Med moštvom se je začela širiti nejevolja do vodstva v Ljubljani pa tudi do redkih aktivnih oficirjev, ki so se zatekli v grad. Začela se je kriza poveljevanja. Ker iz Ljubljane ni bilo glasu, se je v gradu začela zmešnjava. Za poveljnika je bil imenovan kaplan Malovrh. Razni župani in politikanti so hoteli povečati svoj vpliv...

Moralo je priti do katastrofe.

Ne smemo pozabiti, da je do nje prišlo tudi zaradi izdaje s strani revolucionarjev. Protikomunisti smo verjeli, da se bomo skupaj z OF bojevali proti novemu okupatorju. Verjeli smo nekaterim obljubam in pogajanjem o tem. Pokazalo se je, da je šlo le za partizansko taktiko.

Medsebojno sovraštvo smo Slovenci podedovali že po prvi svetovni vojni. Nihče tega sovraštva ni gasil. Bolj kot Slovenci smo bili liberalci in klerikalci — in ti slednji še „naši“ in „ne naši“.

Nevarnosti komunističnega prevrata naše politično vodstvo ni jemalo resno. „Saj smo vendar katoliški narod!“ Z notranjimi spori in gorečim iskanjem sovražnikov v lastnih vrstah smo izgubljali dragoceni čas. V odločilnem trenutku nismo bili pripravljeni in naše politično vodstvo je molčalo.

Turjak je razkril to zmedo. Marsikdo je pri teh dogodkih spregledal. Žrtve so rodile slovensko domobranstvo, a bilo je prepozno. Komunizem je dosegel, kar je hotel — absolutno oblast.

Šele po 50 letih trpljenja v Sloveniji prihaja do spoznanja in pripoznanja tega, za kar so umirali branilci Turjaka.

Danes živimo v lastni državi. Svobodni! Dosegli smo jo, ker smo pod modrim vodstvom enotno nastopali v skupno korist. Ob pravem času in na pravi način!

Kaj bi bilo, če bi tako nastopili že v času turjaških bojev? Tega ne vemo. Smo pa bogatejši za turjaško izkušnjo. Slovenci, ne pozabimo tega!

Anton Skubic

Kaj so delali naši pokojni politiki pred petdesetimi leti

Premišljevanje ob članku v „Svobodni Sloveniji“ 4. novembra 1993

SVOBODNA SLOVENIJA, Bs. Aires, 6. januarja 1994

„Slovenski politiki so se združili v Slovensko zavezo in soglasno intenzivno pripravljali načrt za bodočo Slovenijo v svobodi, čemur sem bil mnogokrat sam priča.“ Tako je pisec članka pribil v začetnih izvajanjih.

Bilo je v letih 1942, 1943, v času pred dogodki na Turjaku. Takrat so komunisti in njih pomagači v Sloveniji bili v polni pripravi za začetek revolucije, oziroma so že delali prve korake in poskuse za odločilni nastop. Že je padlo nekaj sto žrtev in že so bile ustanovljene samoobrambne Vaške straže. Že sta potekli dve leti od razpada Jugoslavije. Komunisti so čas spretno izrabili.

Protikomunisti (zlasti SLS) so ostali praktično brez vodilnih politikov. Kulovec je bil ubit pri bombnem napadu, Natlačen in Peršuh umorjena po komunistih, Krek in Gabrovšek pri begunski vladi v tujini.

Preostali politiki so pripravljali načrt za bodočo Slovenijo. Naleteli pa so na ovire. MORALI SO se skrivati pred gestapom in CELO pred „neko krščansko skupino“.

Težko je razumeti, kako da na to niso bili pripravljani. Jugoslavija je vendar bila poražena, Slovenija okupirana. Kaj dobrega naj bi politiki pričakovali za Slovenijo in njene prebivalce? Kaj pa so pričakovali od strani gestapa ali komunistov? In kakšno podporo od „neke krščanske skupine“, če sami niso stopili v nikako akcijo ter so delali „načrte“? Ali jih ni takrat že umorjeni dr. Ehrlich pravočasno vabil, naj gredo v ilegalo in začno voditi okupirane Slovence? Ali ni to bila narodna dolžnost voditeljev?

Pričakovali smo, da bodo zavezniki zmagali. To je res! In tudi so res! Lepo pa smo se pripravili na to zmago. Mi z izdelovanjem načrtov, komunisti pa z organizacijo vojske, kopanjem skrivališč, pripravo bunkerjev in izzivanjem okupatorjev, da bi pobili čimveč nekomunistov.

Vaške straže so si morale pomagati same. Politiki si niso smeli umazati

rok! Saj so si pred razdorom dali oblube, da nihče od njih ne bo sodeloval z okupatorjem. Čeprav bi tako sodelovanje morda rešilo narodovo življenje? Ali ni bil zaradi tega izključen iz SLS pok. svétnik Škulj? Kakšno škodo in komu jo je naredil?

Politiki da so tajno zbirali poročila o premikih okupatorskih sil in to poročali zaveznikom. Sicer pa ne kaže, da bi vsa poročila zaveznikom kakor vsa „gigantska“ borba slovenskih komunistov skrajšala vojsko za pet minut. Vojna je tako rekoč prenehala na slovenski zemlji.

Kdo naj bi šel k Nemcem namesto generala Rupnika?

Nemci so za „sodelovanje“ potrebovali politično osebnost, ki bi bila prebivalstvu kos. Druga stvar je „uradni“ stik. Tega sta naredila 1941 Natlačen in 1943 Rupnik. Nemci pa so iskali in tudi dobili neuradne stike, saj so vedeli, da je predvojna Slovenija bila klerikalna in da bi za seboj potegnili prebivalstvo samo klerikalni politik (vsaj verjetno). Križman Andrej je priznal, da so te vrste stiki obstajali in da so od strani Nemcev v hotelu Miklič bile stavljenе konkretne ponudbe.

SLS pa je stala strogo na stališču, da ne sme sodelovati. Da mora ostati čista. Zavrnila je naciste, to je res! Ali je pa s tem ostala „čista“?

Tisti vaški stražarji, rekrutirani in zapriseženi Slovenski legiji, ki so se takrat borili za življenje na Turjaku, in tisti, ki smo se tolkli preko Želimlja proti Ljubljani, kaj mislite, bi takrat dejali politikom SLS, če bi za vse to vedeli?

Takrat za vse to nismo vedeli. Vedeli pa smo eno: Rešil nas je Rupnik! Kaj vse bi napravili Nemci z nami brez njega?

Onih na Turjaku ni mogel rešiti!

Pa jih tudi ni on poslal na Turjak. Tisti, ki nas je poslal tja, se je v Ljubljani skrival. Ni nam prišel poveljevat, kot je obljubil. Pustil nas je same, brez navodil, brez znanja, brez organizacije, brez zadostnih oficirjev. Pa nas je bilo več kot partizanov. Čiste roke so kasneje hoteli kazati Angležem, pa jih niti sprejeli niso.

Takrat tega nismo vedeli. Zvedelo pa se je kasneje, za časa domobranstva.

V Ljubljani niso poznali pravega razpoloženja domobranstva do SLS. Za to je bilo treba živeti in trpeti z domobranci!

Niso popustili v protikomunizmu!

Niso popustili v veri!

Spoznali pa so klerikalizem in ga zavrgli. Ne vsi, ne! Bilo jih je precej tudi takih, ki se za ozadje niso zanimali.

Kdor vse to pazljivo premisli, bo našel v tem odgovor tudi za ostala natvezovanja: da se ne ve, če bi bilo manj žrtev v primeru, da bi Rupnik pustil domobranstvo, da so politiki sklicali „parlament“, da politika ni nekaj slabega, da Rupnik ni bil politik itd.

Tole pisanje gotovo ne vsebuje vse resnice. Ne vsebuje pa neresnice, vsaj zavestno ne. Resnico pa je treba povedati, čeprav komu ni všeč. Bodisi umestno ali neumestno.

Odprto pismo predsedniku Kučanu

„SLOVENSKA DRŽAVA“ - november 1993

Concord, 18. oktobra 1993

Spoštovani gospod Kučan,
z mojim odprtim pismom, ki je bilo objavljeno v rubriki TAKO MISLIM v dnevniku SLOVENEK 10. julija tega leta, sem Vas povabil, da z Vašimi odgovori na nekaj mojih vprašanj pokažete vrednost in verjetnost izjav, katere ste pod Vašim podpisom dali Slovenskemu ameriškemu svetu (glejte SOBOTNO BRANJE, SLOVENEK z dne 29. maja t. l.).

Več kot trije meseci so pretekli od kar je bilo moje odprto pismo objavljeno, pod vsemi okoliščinami to predstavlja dovolj časa za odgovor. Zato moram sedaj zaključiti, da ste mi dejansko odgovorili z molkom. In ta molk ni mogoče tolmačiti drugače kot dokaz, da Vaše javno objavljene izjave in Vaša dejanja niso v skladu.

Če pomislim, da sem jaz — enako kot Slovenski ameriški svet, in nedvomno številni bralci — začetno sprejel Vaše izjave kot iskrene, in zato obetajoče, da bo končno dvignjen somrak, ki še vedno preprečuje zdrav in srečen razvoj naše mlade države, moram sedaj gledati na Vaš molk kot izredno žalosten in razočarljiv korak nazaj. In duša države, o kateri ste tako občutljivo pisali, bo ostala le prazna domišljija. Škoda!

S spoštovanjem

Marko Natlačen - ZDA

Ivo Žajdela

Kdaj bo oblast uredila Orlov vrh?

SLOVENEK, 16. novembra 1993

Ljubljana — Na Orlovem vrhu na ljubljanskem Grajskem hribu je bilo od konca leta 1943 do konca vojne domobransko pokopališče, kjer je bilo pokopanih okoli 180 ljudi. (V mrliški knjigi v šentjakobskem župnišču je sicer napisanih samo 140 imen.) V začetku leta 1946 so komunisti pokopališče uničili. Ozna je s pomočjo nemških vojnih ujetnikov grobove odprla in kosti (po pripovedi nekega oznovca samo večje) odpeljala neznano kam.

V nedeljo (15. novembra) je bila tu spominska slovesnost. Pred njo je v grajski kapeli daroval mašo šentjakovski župnik Jože Kokalj. Prebral je 16 imen; v letih 1946 in 1947 so bili ti ljudje „justificirani“ na strelišču na Dolenjski cesti in pokopani na Žalah. Med njimi so šentjernejski župnik Franc Cerkovnik, Črtomir Nagode, 20-letno dekle in neki vojak (!).

Po maši je Nova slovenska zaveza na prostoru nekdanjega pokopališča položila venec. Justin Stanovnik, prvi govornik, je med drugimi dejal: „Ti, ki

so bili v to prst pokopani in tisti, ki so bili pozneje izdani in pobiti, so bili slovenski vojaki. Ti so bili torej vojaki in se jim zato klanjamo, pa naj bodo tu ali kje drugje. Morda je kdo kdaj že mislil drugače, a njihove sanje so se uresničile."

Tine Velikonja, predsednik Nove slovenske zaveze, je dejal, da je bil pred petimi leti na Orlovem vrhu na Slovenski pristavi pri Clevelandu, ko je govoril, v veliki zadregi, ker o ljubljanskem Orlovem vrhu ni mogel reči nič drugega kot to, da so ga komunisti po vojni oskrunili in kosti pokopanih odpeljali neznano kam.

Velikonja je nadaljeval: „Začelo se je z junaki, ki so umrli ob napadu na Kočevje 9. decembra 1943. Po tridnevni bojih je padlo 34 domobrancev. Bili so med prvimi, ki so jih slovesno pokopali na Orlovem vrhu. Pokopališče se je postopoma polnilo vse leto 1944. Med njimi so tudi nekateri domobranci, ki so padli ob tragičnem spopadu med dvema domobranskima bataljonoma v Beli krajini novembra 1944. Takrat je bilo ubitih 47 domobrance, večino pa so jih pobili partizani, ko so na Rogu zajeli ranjene domobrance, ko so jih peljali v bolnišnico. Zadnji domobranec, Jakob Grbec, je bil na Orlovem vrhu pokopan 30. aprila 1945."

Stane Štrbenk, tajnik NSZ, je med drugim dejal: „Tu smo se zbrali tudi zato, da izrazimo slovenski javnosti in pristojnim oblastem ogorčenje in protest svojcev in prijateljev tu pokopanih, zaradi nerazumevnega odklanjanja oziroma zavlačevanja ureditve tukajšnjega pokopališča. Sedanje stanje je sramota za Ljubljano in za vso Slovenijo. Kot vidite, na njem ni sledu grobov, ni sledu križa, ni sledu simbolov človečnosti. Na njem so le sledi „pasjega poligona“. Župnija sv. Jakoba kot pristojna župnija že več let opozarja na to nevdržno stanje. Društvo za urejanje zamolčanih grobov in NSZ sta že večkrat pisno zahtevala od občine Ljubljana Center, da v svojih urbanističnih planih zavaruje in predvidi parkovno ureditev Orlovega vrha s primernim pomnikom tu pokopanih slovenskih domobrancev."

IVO ŽAJDELA, Ljubljana

Novi udar Spomenke Hribar

Spomenka se je v novoletni prilogi Dela (31. decembra 1993) v svojem zapisu *Strah pred svobodo* spravila predvsem na slovensko Katoliško cerkev. Povod ji je zadnja izjava Slovenske škofovske konference, ki se dotika sedanjega močvirnatnega stanja v slovenski politiki. Cerkvi očita, da se ni opravičila svojim vernikom za vlogo, ki jo je odigrala med drugo svetovno vojno. Ob tem naj omenim samo tri pridige, ki jih je imel nadškof dr. Alojzij Šuštar v letu 1993 pred številnim občinstvom pri Lipi sprave, v Kočevskem Rogu in na Turjaku ob 50. obletnici padca. V teh pridigah sta od začetka do konca prevladovali besedi sprava in odpuščanje. Beseda resnica (razkrivanje

resnice) je bila med njima skoraj zakrita. Lahko bi rekel, da je bila ob spravi in odpuščanju zadušana. Potem pa se ti kot strela z jasnega pojavi Hribarjeva, ki tej Cerkvi očita vmešavanje v politiko in nepripravljenost zaprositi za odpuščanje. Ne vem, če je bila ob Lipi sprave, v Rogu ali na Turjaku. Verjetno je ni bilo, niti kasneje prišlo do nje, kaj je nadškof v pridigah venomer ponavljal, ker si drugače ne morem zamisliti, da bi tej Cerkvi tako vztrajno očitala nepripravljenost za posluš do slovenske kalvarije. Ob tem seveda ne smemo reči, naj se Cerkev pred njenimi očitki brani sama, ker se bojim, da bo to sicer počela, vendar v nepravi smeri: pod občutkom krivde, kar terjaja Hribarjeva. To se je namreč ne tako daleč nazaj ob očitkih revanšizma zelo uspešno že dogajalo.

Hribarjeva za nastanek vaških straž sicer še zapiše, da je bil „konkreten povod“ zanj „komunistično razredobojno nasilje“, čeprav pred tem trdi, „da je Cerkev soodgovorna za državljanski spopad med drugo svetovno vojno“. Zanj naj bi bila kriva „srčika cerkvenega političnega nauka“, „antikomunizem“ in „nesorazmerno propagadno bojevanje“, „pravo histeriziranje“, „proti brezbožnemu komunizmu“, ki ga takrat, pred drugo svetovno vojno, po njenem v Sloveniji še ni bilo. Cerkev naj bi ga prav s tem „histeriziranjem“ oziroma s to besnostjo, kot zapiše, „s svoje strani priklicala“.

Kaj Hribarjeva vendar počne z osnovnimi zgodovinskimi dejstvi? Naj na nekatera opozorim. Kako se je končala ruska boljševiška revolucija? Kaj se je v Stalinovi Sovjetski zvezi dogajalo z državo in ljudmi, predvsem s kmeti? Ali so bile Stalinove čistke v 30. letih za svet zgolj eksotika, medijska tema? Če kdo še ne ve, o čem sta slovenska časnika Slovenec in Jutro pisala v tridesetih letih, naj si ju ogleda ali pa vsaj polista po knjigi Marka Jenšterla *Pogledi na Sovjetsko zvezo*. Gre za pogosto in objektivno poročanje, predvsem Slovenca, o dogajanjih v Sovjetski zvezi. Kaj se je dogajalo med špansko državljansko vojno? Čeprav so bile grozljive številke o žrtvah te vojne, ki je poleg vsega drugega jasno kazala, kdo so komunisti in kaj počnejo, znana veliko kasneje (da je na primer bilo ubitih kar 11 škofov in 6700 duhovnikov, redovnikov in redovic), se je že takrat jasno vedelo, kaj se tam dogaja. V Sloveniji pa imajo španški borci še vedno vse privilegije. Hribarjeva zapiše, da v Sloveniji pred drugo svetovno vojno ni bilo komunistov. Dejstva (osnovnošolska) so seveda drugačna. Čeprav jih je bila le peščica, njihovi spomini jasno pričajo, za kakšno ideologijo jim je šlo. To temo je dobro obdelal Bojan Godeša v zborniku SAZU *Slovenski upór 1941* (Ljubljana, 1991), njegov prispevek nosi naslov *Priloge na revolucijo ali NOB*.

Danes so časopisi spet polni psokov o izdajstvu. Nihče se še ni lotil raziskave, kaj ta beseda sploh pomeni, še posebej za obnašanje obeh strani med okupacijo. Kdo je koga izdajal? Končno se bo le treba lotiti tudi komunistov oziroma partizanov in se začeti spraševati, kdo je izdal (za)upanje in osvobodilno idejo ter komu in s kakšnimi sredstvi? Dosljej smo bili z indoktrinacijo o izdajstvu na eni strani tako prekvašeni, da sploh nismo bili

sposobni premisliti, kaj vse ta beseda sploh lahko pomeni. Kako je bilo torej z izdajstvom pri komunistih in kakšne razsežnosti je le-to dobivalo? Najprej so zlorabili veliko idejo o uporu oziroma narodnoosvobodilnem gibanju. To so počeli, čeprav sprva zelo prikrito, prikrito predvsem z močno propagando, z revolucijo in pobijanjem drugače mislečih. Mnogi so propagandi nasedli, saj je šlo za okupacijo kot najmočnejšo narodno preizkušnjo, in početju komunistov niso pripisovali slabih namenov. Ponavljanje floskule izdajalci je bilo za mnoge prepričljivo. Nešteto primerov poznam, ko so ljudje še vse do poletja 1942 podpirali odpor in pogum odpornikov. Ker pa so se morali vedno znova srečevati z brezobzirnim ubijanjem, ki je bilo pospremljeno s (prozornimi) komunistično-partizanskimi parolami, so se začeli obračati vstran. Komunistično početje je splomadi in poleti 1942 dobilo takšne razsežnosti, da so se cele vasi znašle med kladivom in nakovalom nasilja. Pahnjene so bile (ni bilo drugega izhoda) za iskanje zaščite pri manjšem (manj nasilniškem) zlu, začele so se zatekati po zaščito k okupatorju. K nečemu najhujšemu, saj so bile predvsem noči ter tisti, ki so prihajali z njimi in s svojimi dejanji še bolj zloveči. Če sem prej navedel še neraziskano belo liso ob izrazu izdajstvo, naj tu omenim še eno zelo pomembno. Nihče se še ni lotil proučitve psiholoških stanj, ki nastanejo, ko te nekdo prisili v takšno skupnost (moralno in vsakršno), kot je iskanje pomoči pri okupatorju ter s tem neke vrste sodelovanje z njim. Svet je o tem problemu, ki je skoraj nujen za vsako vojno, kaj šele za revolucijo v pogojih okupacije (!), mislil že mnogo pred tem in oblikoval določila mednarodnega zasedbenega prava (Haaške konvencije).

Še veliko bolj absurden in neresničen (skregan z osnovnimi zgodovinskimi dejstvi) je očitek, da je „domobransko vojsko s prisego za boj proti komunizmu vred utemeljevala (osmišljala) v imenu vere — slovenska Katoliška cerkev!“ (podčrtala S. H.). Če bi to trditev napisal nekdo, za katerega bi si mislil, da ne pozna osnovnih dogajanj (procesov) med okupacijo Slovenije, bi mogoče molčal. Ker nam to ponuja Spomenka Hribar, glede na to, kaj je preučevala v prejšnjih letih, ni mogoče več molčati. Tu očitno več ne gre za poenostavljanje, ki bi služilo graditvi neke druge zgodbe, ampak gre za zamolčevanje (sedaj vendarle že) splošno poznanih dejstev. Kaj se je torej dogajalo tisto poletje in jesen 1943 (seveda po vsem tem, kar se je že zgodilo v letih 1941 in 1942!)? Ob kapitulaciji Italije in s tem „sprostitve nevarnosti“ so komunisti nekatere svoje glavne enote premestili iz drugih predelov Slovenije na Notranjsko in Dolenjsko. S tem so lahko glavnino svojih partizanskih (ali, če kdo hoče, narodnoosvobodilnih) sil pognali proti vaškim stražam in slovenskim četnikom (narodnoosvobodilna vojska!). Poleg tega niso niti malo pomišljali (tu morala nastopa celo dvakrat) — ne takrat ne do danes — in so se povsem povezali z Italijani. Z okupatorjem torej, ki je pred tem storil nad slovenskimi ljudmi in domovi ogromne zločine! Za to povezovanje in sodelovanje imamo danes na voljo številna pričevanja, le pogledati (in premisliti) jih je treba. Ne le, da so septembra 1943 partizani/komunisti Italijane pospremili proti

domu, ne da bi ob tem nemu samemu (okupatorji!) skrivili las na glavi, temveč so jih celo vpregli v svoj uničevalni stroj proti Slovincem. Kaj je torej s temi izdajalskimi dejanji in koliko so potem vredna? Desetine in desetine komunističnih (in z druge strani) knjig govori o takratni partizanski/komunistični moriji nad Slovenci. Moriji nad morijami! Turjak, Grčarice, Begunje pri Cerknici, Bloke, novomeško okrožje ter Zameško. Le pri Zameškem se je partizanska objestnost spremenila v pokop v lasten grob, ki so ga namenili svojim sorojakom. Za temi revolucionarnimi, bratomorilskimi, objestnimi, ali kakorkoli jih že imenujemo, partizanskimi napadi, so takoj sledile množične morije razoroženih (golorokih) jetnikov: pobjo ranjencev na Turjaku ter pobjo jetnikov pri Velikih Laščah, Mozlju, Jelendolu, v Medvedjekovem gozdu, na Travnici gori ter na Mačkovcu. Medvedjekov gozd in Mačkovec sta še povsem nerazkrita, čeprav ni nič kaj bolje niti z odkritji pri Mozlju in na Travnici gori. Na Mačkovcu so bile partizanske morije tudi v drugih obdobjih, ne le po Turjaku jeseni 1943. Spomenka Hribar pa zapiše, da je domobranstvo (ki je nastajalo takoj po vsem tem, kar sem navedel!) „utemeljevala in osmišljala“ slovenska Katoliška cerkev. Ker tako, iz lastne zabave, ali kaj? Ali morda zato, da bi z domobranci uničevala partizane oziroma narodnoosvobodilno vojsko? Neverjetno, s kakšno lahkoto in neodgovornostjo se v tej Sloveniji še vedno lahko pomešajo pojmi, kdo je za kaj odgovoren ter kdo je kaj povzročil? Današnji čas oziroma zmeda (manipulacije) z resnico omogočata celo trditve, da bi se lahko domobranci priključili partizanom in skupaj napadli okupatorja. Ob takšnih fantazmah se spregleduje bistvo, to je komunistična revolucija v pogojih okupacije. Ob tem naj omenim še en prispevek iz zbornika SAZU *Slovenski upor 1991*, ki ga je napisal dr. Janko Pleterski (*Problemi součinkovanja narodne in socialne revolucije v nastopu Osvobodilne fronte in pojavov antikomunizma*). Gre za zgleden primer, kaj se zgodi, ko kdo zamolčuje poglobitve stvari in ob tem povsem pomeša pojme (predvsem narodna revolucija ter faze socialne revolucije). V tem primeru je to doktor zgodovinskih znanosti, ki so ga poleg tega v letu 1993 sprejemali medse na SAZU. To je podoba Slovenije in njene znanosti. Mimogrede, Pleterski je to pisarijo objavil tudi v svoji knjigi *Senca ajdovskega gradca* (leta 1993 podprti s subvencijo Ministrstva za znanost in tehnologijo RS), hkrati pa mu je predsednik Slovenije Milan Kučan na prsi obesil najvišje državno odlikovanje.

Hribarjeva v zadnjem času na dolgo in široko opozarja oziroma že kar kliče k alarmu pred sovraštvom, v katerega naj bi zabredli Slovenci. Ko ga osmišlja s tistimi, ki iščejo sovražnike, okoli sebe, ~~hato~~ ali nehoti sama označi ciljno skupino, ki jo je treba zaustaviti. To je predvsem Cerkev in še kdo. Vendar, marsikdo bo njeno pisanje, v katerem je toliko opozoril pred sovraštvom in delanjem sovražnikov, komentiral, da z njim pravzaprav sama na „najboljši možni način“ ustvarja sovraštvo in ga ščuva proti določeni ciljni skupini. Na „najboljši možni način“ zato, ker Spomenka Hribar ni kdorkoli

in bo njeno pisanje za marsikoga delovalo zelo prepričljivo.

Hribarjeva je že leta 1990 (Demokracija, 9. oktobra) proti nekemu mojemu pisanju uporabila frazo „Biti sodnik je vendar božje!“. Moram priznati, da me je takrat s temi vzvišenimi besedami uspela zмести. Ko jih sedaj, več kot tri leta kasneje, znova uporabi, lahko le z žalostjo ugotovim, da gre za zlorabo teh velikih besed. Ali je prizadevanje za uveljavitev resničnejše podobe nekega zakritega časa ter odgovarjanje na manipulacije in sprenevedanje res lahko v službi ustvarjanja novega sovraštva? Ali morda celo poseganje na Božje področje, če si lahko dovolim malo pikrosti? Če je to (po njenem seveda) res, potem jo sprašujem, ali se kot ena glavnih oseb nekdanjega Demosa ne čuti prav nič sokriva, da so temeljni vzvodi za razkrivanje resnice, kaj šele za poprave krivic in pravno ureditev tega dela naše polpreteklosti (tu gre za široko področje: od odkritja vseh grobišč ter pokopa vseh mrtvih, vračila odvezetega premoženja in zakonske ureditve statusa vpletenih v državljansko vojno do prenehanja stigmatiziranja naših zdomcev, ki se zaradi vsega navedenega upravičeno še naprej lahko počutijo politične emigrante), ostale ne le heurejene, ampak potlačene nazaj v močvirje sprenevedanja in oholega obnašanja ob številnih privilegijih (seveda s pomočjo posledic totalne indoktrinacije)?

Ali ne veje iz misli Spomenke Hribar strah pred resnico? (Op. ur. Tabora)

Nace Frančič

V spomin dr. Valentinu Meršolu ob 100-letnici rojstva

*„Dolžan ni samo kar veleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan.“*

S. Gregorčič

Pred dvajsetimi leti smo na straneh našega „Tabora“ čestitali še živemu dr. Valentinu Meršolu za njegovo osemdesetletnico. Tokrat pa se spontinjamo tega velikega in zaslužnega moža ob stoletnici njegovega rojstva.

V času najhujših stisk in nadlog je med obupano in zbegano množico slovenskih civilistov-beguncev vstal ta slovenski Mojzes in rešil svoje ljudstvo gotove smrti, katere so bili v polni meri deležni slovenski domobranci, izročeni v roke rdečih rabljev.

Ako bi o naših razmerah tedaj nepoučenemu tujcu hoteli opisati vetrinjsko tragedijo in mu povedati, da je v njej igral vlogo glavnega junaka-rešitelja mož po poklicu zdravnik, bi nas ta tujec začuden vprašal, če je tam in takrat med Slovenci razsajala kuga, ali kaj podobnega. Žalostni bi mu morali

priznati, da kuge ni bilo, da je naše ljudstvo bilo zdravo na duši in telesu. Da pa so bili bolni, hudo bolni naši voditelji, ki takrat niso vedeli na kod, ne kam. Otopelost teh nam je povzročila žalost, ki nas Slovence spremlja skozi čas, kjerkoli po svetu živimo.

Zgodovina slovenske diaspore v velikem svetu bi se ne mogla nikoli pisati brez markantne osebnosti dr. Valentina Meršola; moža, ki se je izkazal za resnično velikega, ko je od samega fieldmaršala Alexandra dosegel, da odslej naprej ne bo vrnjen nobeden Slovenec proti svoji volji v domovino.

Kako velik je naš dolg do dr. Valentina Meršola! Se tega dolga slovenski zdomci res zavedamo? V dolgih letih našega zdomstva smo nanj skoraj pozabili; saj nismo poimenovali po našem rešitelju niti ene same izmed naših številnih ustanov, s katerimi se upravičeno ponašamo.

Spodobilo bi se, da bi vsaj za njegovo stoletnico rojstva Slovenci obljubili zbrati njegove kosti in jih ponesti nekoč iz Amerike v njegovo pravo domovino pod Triglavom. Taka gesta naj bi bila resničen dokaz naše zakasnele hvaležnosti možu, ki bo za večne čase predstavljal čast in slavo slovenstva.

Ivan Korošec

V hrastniških rovih

Nekje v dolini
so tovornjaki obstali,
naloženi — z žico zvezanimi
skeleti;
zajeti
v zanko
stekleno-krvave noči.

Žica reže v zapestju,
prsti so odmrli
in nalomljene kosti
skele v spoznanju:
„Joj, vsega so me strli.“

Kako bodo te roké
še kdaj orale, kosile,
pri cerkvi zvonile?
Kako bom hodil na vas
in te ljubil deklé?

Z brcami, kopiti
in kriki prostakov,
jih mečejo s tovornjakov
pijane,
podivjane zveri.

Trgajo jim
še zadnje ušive cape,
sekajo čevlje,
izbijajo čeljusti
z zlatimi zobmi.

— — —
Znova udarci poganjajo
krvavo procesijo,
nago in bóso
preko griča na róso
robídovja
in kamenite poti.

Ko jih objela
je vlažna téma tuncla,
se umirila je sla
krvave noči.

Razbita, naga telesa
zvezanih rok
slepo hité
bosih bog
v rov
steklene temé.

Vanj se vžigajo
snopi žarometov,
ki jih v globino podé.

Naprej, le naprej!
Tam več ni udarcev,
ne psovka, ne krvi!

Domobranci —
okostnjaki hité,
kot, da življenje lové
za novo pomlad.

Hropejo,
padajo vznak.
Usta žejna, krvava
prosijo vode
v blatu močeradov in spak.

Nič več nogé ne držé.
Objeti čez pas
po kolenih drsé
okoli oltarja
pred žrtvenik
v poslednji vik:
„O Bog, reši nas!“

Potem —
potem zmanjka jim tal — —

Padajo v žrelo globine,
kakor sadeži v kad,
da dozoré
v žlahtnostni mošt
ženitnine.

Padajo na mehko
koščena telesa
v vonju mrličev,
v kri
in gnijoči smrad
ob vzdihih,
ki jih krvava sopara
duši.

Kakor pohojeni črvi
polzé iz kopice mesa;
srkajo kri
v objemu sto rok
in krvavih oči.

— — —

O Bog!

Kri klokota preko teles
kakor studenci
čez skalnato jez.

V globini
umirajo vzdih:
„Oče, če je mogoče — — —“

(Težko je umirati
suzenj in mlad.)

Vendar —
Zgodi se — — —!“
zdiha iz globine temé.

— — —

Ko obred je končan,

ko ni več nad,
ko je umrlo vse —

hité
— za novo pomlad.

znova žive!

Telesa vsa bela
iz groz temé
krvavega jaška,
k večnemu Soncu

Nad zapuščeno globino
kopico strtih,
strohnjenih kosti,
še vedno mavrica rdeča —
kakor žegnana sveča —
gori.

Radio Slovenija: II. Program - oktober 1993

Časnikar SIVEC predstavi Prvo nacionalno ilegalo

Časnikar: „Prav tak kot ti, omahnil je v naročje rodne zemlje in zdaj ga ni, kjer pod zelenjem tiho dremlje.“

Bili so fantje, naši fantje močni in veliki, da bi klatili zvezde. Zdaj pa jih ni več, že dolgo, dolgo jih ni več. Nekateri so po presoji zgodovinarjev padli za našo stvar, drugi za krivično stvar; vsaj tako se je zdelo še pred nedavnim. Danes pa se lahko odkrito pogovarjamo o vsem. Nekaterim je zgodovina na prsi pripela odlikovanje, druge je postavila ob sramotilni steber — upravičeno ali neupravičeno. Kakorkoli drugače liste zgodovine, dobro se nam zdi vsaj to, da se lahko pogovarjamo brez obračamo liste zgodovine, naprav tudi o tistih stvareh, ki so bile zakopane globoko v srca naših fantov.

Č.: „Prva nacionalna ilegala - Štajerski bataljon“.

Mlajši zagotovo še nikoli niso slišali o tem. Nastopila je kmalu v začetku. Imela je podobno nalogo kot Osvobodilna fronta, s to veliko razliko, da je ni vodila komunistična partija, temveč se je borila proti okupaorju in hkrati pa tudi proti nasilju, ki so ga komunisti na terenu začeli zelo zgodaj izvajati nad domačimi ljudmi. O tem je pred nedavnim izšla knjiga Ivana Korošca: pesnika, pisatelja, esejista, govornika, ki živi v Argentini. Doslej je izdal še dve drugi knjigi: Čas pod streli, Sv. Urh — druga plat zvona. V pripravi pa ima Teharske krvave arene.

V današnji oddaji bomo lahko sledili njegovi življenjski zgodbi, ki bo v ospredje postavila „prvo nacionalno ilegalo“. Peljala ga je skozi vaške straže, domobrance in mu nazadnje namenila nemilo usodo begunca iz zloglasnih Teharij. Edini njegov namen je pojasniti, osvetliti nekatere nepojasnjene dele slovenske zgodovine. V uvodu knjige, ki razlaga o nastopu Nacionalne ilegale je zapisal:

„Mesec maj, junij in julij 1942 pomenijo najbolj dramatičen del naše zgodovine. Usodni in odločilni del za vse poznejše dogajanje. To je bil čas — zgodovinski trenutek — velikih odločitev. Nedvomno je imela komunistična partija sposobne, razgledane, odločne ljudi ter uspešno razpreženo mrežo prijateljev in simpatizerjev tudi v zunanjem svetu.

Tega ne bi mogel trditi za vodstvo demokratičnih strank, ki so bile zaprte vsaka v svoj strankarski program, računajoč na prednost po vojni; ne da bi vedele za način, kako prebroditi čas okupacije.“

Stopimo s pisateljem Ivanom Korošcem skozi drugo svetovno vojno. Doma je iz Bizovika, kjer so ti naši mladi fantje preživljali lepo mladost, vse do tistega dneva, ko so pridrveli na naše ozemlje italijanski okupatorji. Ivanu Korošču je bilo tedaj 17 let.

Korošec: Ko sem opazil prve znake OF po zidovih Ljubljane in potem poizvedel, kaj je to: „osvobodilna fronta“, sem bil navdušen, sila navdušen kot študent. Tako navdušen, da smo celo v dvorazredni trgovski državni šoli organizirali za 1. december 1941 — proslavljanje jugoslovanskega državnega praznika —. Namreč, da boste pravilno razumeli. Tedaj smo bili zavedni Jugoslovani — gledati moramo iz tiste dobe. Še bolj, ker smo bili pod tujo okupacijo. Zmenili smo se, da bomo ob 10. uri, ko so po navadi, tulile sirene, vsi vstali v znak počastitve praznika. In nesreča je hotela, da smo imeli tisto uro italijanskega profesorja — fašista. Ravno je pisal na tablo, ko so sirene zatulile. Klopi so zaropotale, ko smo vstali, obrnil se je. „E, ragazzi, que cosa volete, ragazzi...!“ Mi smo gledali mrzlo kot spomeniki na pokopališču in sovražno.

„Ragazzi...?“ Zagnal je kredo ob tablo, zaloputnil vrata in odšel.

Č.: Šola je bila za nedoločen čas zaprta, fantje pa prepuščeni samemu sebi, razmišljanju. Ivan Korošec si je oskrbel pištolo ter čakal, da bi se priključil gibanju proti okupatorju.

K.: Čakal sem pomladi, da grem v gozd, seveda zima je zadrževala. Med tem časom je prišlo neko dekle iz Podlipoglava, da bi šel slikat „tam na koncu vasi“ neke fante. Brat je imel doma foto-atelje in ta čas je živel v Ljubljani. Vzel sem aparat in sem šel. Pa to ni bilo „na koncu vasi“, niti ne na koncu druge vasi; to je bilo pod Pugledom. Ko sem vstopil v skromno hišo, me je dim skoraj vrgel nazaj. Zadimljena soba je bila polna „naših fantov“-partizanov — smo takrat dejali — s kopico pušk v kotu. „A, ti si fotograf?“ „Da,“ bil sem ponosen, da me sploh marajo. Slikal sem drugega za drugim za italijanske legitimacije. Ko sem se poslavljaj, me je vprašal tisti, ki sem ga imel za komandanta: „No, kdaj boš pa ti prišel med nas?“ „Morda kmalu, saj me že iščejo fašisti, morda, ko prinesem slike.“ In me je pozdravil: „Smrt fašizmu!“ „Ja, pa Nemcem tudi,“ sem odvrnil. Tega pozdrava nisem nikdar razumel, zakaj samo smrt fašizmu... Dekle je sama prišla po slike, jaz pa sem čakal pomladi. In prišel je maj. Partizani so ugrabili mojega najboljšega prijatelja, učiteljskega Janeza Pavčiča. Še iz otroških let sva bila prijatelja, skupaj sva se igrala. Odpeljali so ga na Polico, češ da je izdajalec. Takoj sem šel do sosedu,

ki je bil že takrat važen komunist, vendar prijatelj, in sem ga vprašal, kako je to mogoče, saj vendar Pavčiča dobro poznam. „Ob času italijanskega vdora je nosil slovensko zastavico v gumbnici.“ „Ti ga ne poznaš; drži gobec, če ne, bomo še tebe,“ mi je divje zagrozil „ta divji Matjač“ — terenec Brájer Franc.

Č.: *Bili so dnevi velikih osebnih odločitev. Posebno fantje so dozorevali čez noč. Bog, usoda ali naključje je hotelo, da se je Ivan Korošec pridružil slovenskemu oboroženemu osvobodilnemu gibanju proti okupatorju, ki je imenovan tudi „Prva nacionalna ilegala - Štajerski bataljon“. Nekateri so te čete imenovali tudi četnike. Te oborožene skupine so se zbirale ne daleč proč od Koroševega doma.*

K.: Kaj me je pritegnilo takrat? Takrat, ko sem odkopal puško in sem jo dal na ramo, je bila tako težka, ne samo zato, ker sem bil še skoro otrok, saj nisem še dopolnil 17 let. Bila je težka, ob zavesti morije. Toda misel na okupatorja, posebno, ko sem se znašel med starejšimi fanti, mi je vlila korajže in ponosa. Predno smo odšli iz zbirnega taborišča v gozdu nad vasjo, sem poslušal majorja Novaka, ki je bil takrat Mihajlovičev zastopnik za Slovenijo; takole nekako je govoril: „Stopate na težavno in odločilno pot v boj za svobodo naše domovine! Kjerkoli boste in kakorkoli, pomnite, da niste sami. V vas so uprte oči slovenskega naroda. V teh težkih dneh ste edino upanje in porok svobode. Vaša pot bo težavna, že zaradi partizanskih enot, ki so v gozdovih. Izmikajte se neposrednim napadom nanje; če pa boste napadeni, sprejmite boj. Tudi zunaj OF ima narod pravico živeti. Ne napadajte okupatorja po nepotrebem, da prihranite narodu žrtve. Z vami je narod in Bog!“ S tem namenom smo šli in ko sem čul to prvo povelje, sem vedel, da sem na pravi poti. Torej proti nasilju brata in proti nasilju okupatorja.

Č.: *Če ne bi prišlo v zdajšnji Sloveniji do demokratičnega preloma, bi morda prva nacionalna ilegala za vedno ostala nekje ob strani ali pa sploh ne bi vedeli zanjo. Tako je pa vendar zanimivo, da se ni proti okupatorju borila samo OF ampak še ena skupina, ki je bila organizirana drugače. Pa tudi cilji so bili bistveno drugačni. Res pa je tudi, da številčno ni bila močna.*

K.: V začetku nas je bilo 17, od katerih sem edini preživel. Pozneje pa je narasla na dva bataljona, prava vojaška bataljona 1200 mož.

Č.: *To govorite za vso Slovenijo?*

K.: To je bilo takrat samo še na Dolenjskem in v Beli Krajini, kar bi se pozneje razvilo po vsej Sloveniji. Če bi šla ilegala vzporedno s partizansko, bi potem, po mojem mnenju, tisti zavedni Slovenci, ki so bili ujeti v komunistične mreže, lažje prestopili v nacionalno ilegalo.

Č.: *Pravite, da je zelo zgodaj prišlo do spopadov?*

K.: Odšli smo 17. maja, in ko smo prišli v Dobropolje, so nas 25. maja napadli partizani, ko so zvedeli, da je v gozdu pri Sv. Antonu grupa, ki niso partizani. Mi smo ta napad odbili, vendar jih nismo zasledovali. Povelje smo imeli od glavnega poveljnika majorja Novaka, da se izogibamo borb s partizani. Drugi napad na nas je bil v Gorjancih na Dolžu. In tretji, največji napad, ko so združene partizanske sile napadle naš tabor na Krki z namenom,

da nas uničijo. Šele po tretjem napadu smo uvideli, da se s partizani ne da. Po tem napadu smo jih zasledovali, in tako se je začela borba med obema silama. Vendar bratomorna borba se je začela 25. maja ali še prej, ko so padale prve žrtve.

Č.: *Prva nacionalna ilegala. V knjigi Ivana Korošca so popisani vsi mali in veliki trenutki tega slovenskega odporiškega gibanja. Začuden pa smo, da je tako zgodaj prišlo do spopada s partizansko vojsko.*

K.: Komunistična vojska je že od vsega početka, ko še nikogar ni bilo, bi dejal, še pred prvim umorom, ko so pobili inž. Emerja v Šiški, Ehrlicha, študenta Kiklja in Župca, še predno je nastopila, si je hotela ustvariti domačega sovražnika.

Č.: *Zakaj mislite?*

K.: Zaradi tega, da se izogne borbe proti okupatorju. Kajti borba proti okupatorju je bila težka, to sem sam doživel. Nismo imeli, kot partizani, zadostnega orožja. Bilo je sila pomanjkljivo, prav tako oskrba. Ker si je partija zahotela oblast, je vedela, da te oblasti ne bo delila z nikomer. Če bi bili dve ilegali, potem bi bilo ob koncu vojne nujno, da bi prišlo do nekega demokratičnega sožitja in volitev, to pa bi bilo nevarno za partijo. Partija si je hotela priboriti oblast v sami revoluciji. Priborila si je ni dejansko, vendar si jo je priborila s tem, ker so bili zahodni zavezniki prijatelji Stalina. Glavno besedo od velikih treh: Trumana, Churchilla, Stalina, je imel Stalin.

Č.: *Po marcu 1943 se je Ivan Korošec znašel doma. Šel je med vaške stražarje v sosednjo vas. Vodstvo prve nacionalne ilegale mu je nerado dovolilo, da je storil ta korak. Tudi sam, kot — mlad fant, se je težko odločil za to.*

K.: Dolgo časa sem čutil nek odpor do Vaških straž, ker so bile pač v senci Italijanov. Spoznal sem pa, da je bilo to pod prisilo, kajti z vsemi temi fanti, ki so bili tako odločni proti okupatorju, kakor mi v hribih, sem bil prijatelj. Vendar je bila to nekako že zamujena priložnost, ker se ni tedaj podprlo nacionalno ilegalo. To je strogo moje mnenje. Če niso podprli ilegale, je bila edina pot za prositi okupatorja za varstvo, kot je dovoljeno, za zaščito prebivalstva.

Č.: *Življenjska pot je Ivana Korošca peljala kot vaškega stražarja najprej na Turjak, nato pa tudi na Urh. Vsakokrat je imel to srečo, če gledamo pač s strani življenja, da je vedno dobil kako posebno nalogo in se tako izognil smrti. Njegova pripoved v času po razpadu Italije pa se zdi zanimiva tudi zato, ker je to obdobje, četudi gledano s strani domobrancev, ki ne sme kar tako v črno-belo, kot smo ga bili vajeni doslej iz zgodovinskih učbenikov.*

K.: Ko smo odhajali s Turjaka, smo se srečali pri Paradižu s partizani. Ali veste, kako je bilo tedaj za nas vse, tudi za partizane, nek dogodek, da bi zavriskal do nebes — nismo se streljali — smo se samo mirno srečali. Naš vojak je v nervozi sprožil strel v zrak, partizan je prav tako sprožil in zadel Petra Križaja v roko. Partizani so povezali ranjenega Križaja in ga z vozom spremili do ljubljanskega bloka, od koder je bil nato prepeljan v bolnišnico.

Iste ga Križaja so potem partizani po božičnem procesu obesili.

Ob tem dogodku je bilo med nami in partizani tedaj konec sovraštva: „Konec je vsega, sedaj pa skupno na okupatorja.“ To je bila želja.

Ko smo se potem ustavili v gozdu na Urhu, smo vse straže podvojili proti Vevčam in Devici Mariji v Polju, kajti tam so bile že manjše postojanke Nemcev.

Č.: *In Urh sam, kako je bilo pa na Urhu?*

K.: 18. septembra pa so nas presenetili — partizani, in nas napadli. To je bilo nam, kot bi nas polil s svincem — toda le za trenutek. Bila je ravno ura čiščenja orožja. Ob tem smo bili že obkoljeni od južne, najvišje strani, za kar sploh nismo vedeli. Ko je mitraljezec zopet sestavil orožje, je bilo naravno, da ga je preizkusil s kratkim rafalom. Sprožil je proti višjemu gozdu, ne vedoč, da so prav tam partizani. Prva partizanska, na dolgo raztegnjena predhodnica, se je pognala izza pogobljene hribovske poti ter s puškami prek dvignjenih rok hiteč po čistini proti nam, vpila: „Ne streljajte fantje, smo vaši!“ To je bil partizanski trik, da bi nas zmedli. Spoznali smo njih ukano že sredi njiv ter vžgali po njih. Razumljivo, vse je obležalo na čistini. No, tako se je začelo. Borba je trajala od treh popoldne do mraka. Bila ja vidna sovražnikova premoč. Našo silno težko situacijo pa je rešil komandant Dežman Alojz, ki se je vračal iz Ljubljane. Pri nekdanji občini se je srečal z našo trojko, ki je bila na terenu. Z njo je udaril partizanom za hrbet. Med partizani je nastala zmeda, ki je povzročila brezglavi beg. Cankarjeva brigada je bežala. Istočasno smo mi z izpadom udarili na bežeče partizane. Po borbi smo našeli 36 mrtvih partizanov.

Č.: *Pisatelj in pesnika Ivana Korošca je dosedanja zgodovina priključila protislovenskemu gibanju — domobrancem. Pot do prave resnice pa bo še dolga. Ustavimo se samo ob koncu vojne, kose je Ivan Korošec kot ranjeni domobranec znašel na bolniškem transportu, zajetem pri Lescah.*

K.: Lažje ranjeni smo zapustili vlak, ki je bil brez vojaškega spremstva. To je bila dolga urejena vrsta s predhodnico, pobočnicama in zaščitnico, ki se je vila proti Brezju in se pred Tržičem priključila valu beguncev. Tako smo prišli peš ali na vozovih do Dravskega mostu, kjer so partizani zaprli prehod. Naleteli pa so slabo, ker se je prav tedaj bližal Rupnikov udarni bataljon. Po hitri razmestitvi še ostalih vojakov, je z vso odločnostjo udaril na objestnega sovražnika in ga z močnimi izgubami pognal v beg. To je bila zadnja uspešna domobranska borba. Ne, da bi se ponašal s tem: rad bi zatrdil našo odločnost do zadnjega z vero, da se borimo za pravo stvar, za Boga in domovino.

Č.: *Ivan Korošec pravi, da je do tedaj med domobranci in partizani vladalo še vedno neko spoštovanje. Vsi so se borili za Slovenijo. Če bi bilo treba, bi šli skupaj v boj za Trst in Gorico. Toda vedno v takih odločilnih momentih je partija z načrtnim sovraštvom delila.*

K.: Če bi takrat partizani spoznali naš čas..., morda večina ga je. Tega časa pa ni hotela spoznati partija, ki je imela druge cilje. Partija je podžigala

sovraštvo do nas, kar pri nas ni bilo načrtano od poveljstva. Naravno, bila so osebna sovraštva, posebno tam, kjer so bile smrti.

Pred letom sva se srečala tu z nekim političnim komisarjem. Debata je prišla v zaključek: Če bi OF ne bila orodje partije, bi bila res vsenarodno gibanje in bi ne imela političnih komisarjev. Če ne bi bilo teh, bi ne bilo terorja nad narodom. Torej bi ne bilo odpora, bi ne bilo nas domobrancev.

Č.: *In tako so zmagovalci razdelili naše fante na dobre in slabe. Korošec je zaključil pot 17-letnega fantiča v zloglasnih Teharjih, ki prav gotovo niso nobenemu Slovincu v ponos.*

K.: Tam so nas najprej razdelili po tedanjih barakah. Že naslednji večer pa so nas spet nagnali na dvorišče, kjer so zahtevali, da vaški stražarji izstopijo v vrsto na drugo stran. Izstopilo jih je veliko. Mislili smo, da jih bodo odvedli v drugo taborišče. Kmalu pa so v temo udarili dolgi rafali od nekje spodaj, morda od tam, kjer je sedaj križ. Mislili smo sprva, da je napad na taboriščno postojanko, vendar enosmerni rafali so nas prepričali o pobojih.

Nas so potem po drugem dnevu pognali na velika, visoko ograjena dvorišča, s črnim prahom in gramozom posuta. Tam so nas po kratkem popisu brez priziva razdelili v tri grupe: A, B in C. A - so bili mladoletniki do 18. leta. B - so bili domobranci z nekaj meseci službe, C - vsi ostali. Popis je bil kratek: Ime in priimek, od kje, koliko časa si pri domobrancih, kje sta oče in mati. In komisar s tipkarico je izrekel sodbo. Ko sem stal pred njim, je nekaj časa stiskal ustnice, kot bi hotel reči B, pa je zamahnil z roko, rekoč: Ah, C.

Č.: *Teharje so bile seznanjanje z lakoto, žejo, vročino, kri na vsakem koraku, odprte rane ter smrt, smrt, iz ure v uro — smrt. Ko so zmagovalci zaslišali Ivanovega sovaščana, je bil prepričan, da je tudi pri njem, pa čeprav ga vaščan ni izdal, potrkala božja dekla v belem.*

K.: Takrat smo se definitivno domenili za beg. Ne toliko, da uideemo, temveč, da nas pokončajo s strelji.

Č.: *Hitra smrt.*

K.: Hitra smrt. Je pa bila božja volja, ali če hočete usoda, da smo tisti večer dobili trikotno pilo, s katero smo prepilili pregrado, ki je ločila dvorišče. Nismo dobili ne hleba kruha, ali kozarca vode, ki bi rešila življenje, le pilo.

Č.: *Kje pa ste dobili to pilo?*

K.: Tedaj sem bil prepričan, da so jo fantje našli v kotu. Pozneje pa sem zvedel, da so jo civili zagnali na dvorišče. Skozi to odprtino, v senci barake pred močnimi reflektorji, se nas je 11 splazilo drug za drugim. Pograbili smo v roke večje kamne in se ob povelju „Zdaj“ dvignili iz teme proti zbeganemu stražarju. Zagnali smo se z groznim jurišem. Pravim „groznim“, kajti v tem jurišu je bil krik življenja, ali pa že smrti. Večina stražarjev in prebujajočih se partizanov je tedaj bila prepričana, da je napad od zunaj, zato so bili vsi strelji v temo. Edino stražarji ob tem dvorišču so vedeli, za kaj gre. Ko sem pritekel do zunanje visoke in široke bodeče žice, sem se vrgel pod njo ter čakal, da me bo prerešetal rafal. V tistem drobcu sekunde pa sem zaslišal nad mano nek

švist, kot da je nekdo skočil. Odprl sem oči in zagledal poleg sebe prislonjeno lestev, katere preje nisem opazil. Sunkoma sem se iztrgal iz objema bodoče žice, pogнал na lestev in skočil v temo. Strelji so bili tako gosti, kot tisoč ognjenih niti, ki so sikale za nami, vendar me ni zadelo.

Č.: *Ivan Korošec je človeški kazni ušel. Božja ga še čaka. Morda pa ne bo tako huda, kot je bila zarisana v človeških možganih. Mogoče je glede medvojnega časa sploh ne bo. Sam že ve, zakaj sme biti tako miren. No, v Slovenijo se je vrnil šele pred nedavnim, šele ob osamosvojitvi ter ob izidu knjige Prve nacionalne ilegale. Morda pa usoda, če ji rečemo tako, ohranja nekatere ljudi samo zato, da bi prikazali resnico v pravi luči; sam k temu dodaja:*

K.: Prav gotovo, samo resnico. Pripravljen sem za razgovor z vsakim partizanom, da damo vse karte na mizo, kjer bo končno zasvetila resnica v vseh lučeh in sencah.

Tone Brulc

„...i u nih byla mat’“

Serafimovič večkrat rabi to sintagmo v Železnem potoku — tudi oni so imeli matere! Seveda samo kot propagandno geslo za pridobivanje ljudi, ki drugače ne bi pripadali pred nekaj časa zrušeni zločinski ideologiji!

Veliko je že bilo napisanega o naših junakih-domobranci, Dolenjcih in Gorenjcih, malo pa je prišlo v javnost o delu in trpljenju že po vojni ugrabljenih Slovencev, ki so bili odpeljani iz Trsta, Gorice, italijanskih in avstrijskih taborišč, ali pa so bili izročeni s pomočjo domačih in tujih obveščevalnih služb prva leta po vojni komunističnim rabljem. Sam sem še pred dvema leti moral odkloniti dokumentaren spis o ugrabitvi inž. Martelanca, ki so ga ugrabili v Trstu in odvedli v Ljubljano. Ne ker bi dvomil, ali se bal o verodostojnosti podatkov, ampak ker sem mislil, da je tovrstno objavljjanje predvsem delo „Tabora“ in „Vestnika“. Ker nisem videl potem nikjer ničesar objavljenega o Martelanču, upam, da se rokopis ni izgubil, ampak samo začasno kje zastal zaradi naših medsebojnih ribarij.

Primer, ki bi ga skušal razsvetliti vsaj z ene strani — žrtev! ni Dolenjec ne Gorenjec, ampak Primorec; tudi ti so imeli naše somišljenike med seboj v tistih časih po revoluciji, o katerih nič ne vemo, bili so pa ravno tako zavedni Slovenci, le še bolj preizkušeni po dvajsetletnem fašističnem terorju.

Povod za to pisanje je novica o krajah, uničevanju dokumentov in njihovim prenosom iz privatnih arhivov v arhiv Republike Slovenije, kar se bo le še nadaljevalo, posebno sedaj, ko smo se pobratili s prenovitelji, saj poznate tisto: Roka roko umije, obe pa obraz!

Glavni junak, bolje rečeno glavna žrtev tega zapisa je bil 38-letni primorski politik, časnikar, urednik tednika „Demokracija“ in soustanovitelj Slovenske demokratske zveze Andrej Uršič (Slavko), o katerega usodi izvemo iz

dokumentov OZNE, poleg teh pa dobimo tudi zanimive podrobnosti, ki jih bom nanizal tukaj, bi pa lahko prišle tudi kot dokazni material do slovenskih komisij, branitelje človeških pravic, če te ne bi vzele raziskovanje povojnega dogajanja kot sodne farse. Morda se bo pa tudi kakšen starejši Goričan zamislil o usodi človeka, ki bi bil lahko up Primorske še v današnjih časih, saj je na Primorskem prav tako manjkalo zmernih in sposobnih ljudi kot vsepovsod.

Uršiča so ugrabili nekaj mesecev zatem, ko je začela izhajati „Demokracija“ 31. avgusta 1947 in je za njim izginila vsaka sled do danes. Čudno je tudi to, da so ga ugrabili tako kasno, če je bil kriminallec, saj je živel v Kobaridu v coni A, kjer se je mirno sprehajala UDBA. Zakaj so ga ugrabili? Ker je bil pač drugače misleči in bi lahko postal potencialna nevarnost za takratno režimsko enoumje, čeprav se je pogajal z Boris Kidričem in se rokoval z vsemi veljaki Osvobodilne fronte.

Uršiču ne morejo očitati klerikalizma, saj je bil liberalec mlajšega rodu, bil urednik „Jutra“ in pripadnik gibanja Mlade Jugoslavije. Njegova skupina ni vstopila v OF, kakor tudi več drugih ne, ki so jim sodili po vojni zaradi izdaje. Ker je Uršič po vojni živel nekje blizu Kobarida, torej v coni A in je imel tako mogočne poznanke, se je počutil varnega, čeprav se je med vojno zadrževal in deloval na več mestih ilegalno, potem pa se je umaknil na Koroško ob koncu vojne.

Deželno tajništvo „Slovenske skupnosti“ je že marca 1990 zaprosilo „Svet za varstvo človeških pravic in svoboščin“ v Ljubljani za informacije, toda vse njegove poizvedbe niso rodile sadu. Šele ko so odprli arhiv notranjega ministrstva tudi za širšo publiko, je prišlo do nekaj novih podatkov.

Kdo in zakaj je ugrabil Uršiča, kakšni so bili razlogi za to? Ljubljanska OZNA in vlada imata odgovornost za ugrabitev, to pa so izvedli domačini. Na najdenih dokumentih piše: Bil je aretiran 31. 8. 1947.

Ljubljanska OZNA in njeni primorski člani so se še leta nemoteno gibali po Italiji in iz osebne izkušnje vem, da so imeli center v Bologni, odkoder mi je znana oseba prinesla prošnjo matere treh bratov Vižintinov iz Bežigrada, da naj ji sporočim v Chiaravalle, kje so njeni sinovi.

Skupina 48 mož nas je zadnjo noč maja zapustila Vetrinje, ker smo že vedeli, da so vsi domobranci bili vrnjeni v Jugoslavijo partizanom. Napotili smo se z bratoma Berlotoma v Italijo, vendar več kot polovico so prestregli in pobili partizani, ki so se skrivali ob cesti v Ukvah. Mi smo iz gozda stopili na cesto med Žabnico in Ukvami. Prva dva sta bila neki višji narednik in njegov prijatelj, nato trije bratje Vižintini, potem smo jim sledili Pust Janko, Kastelic Tone in jaz. Starejšega Vižintina so ustrelili že tam, srednji jim je ubežal, najmlajšega (16 let) pa so odpeljali v Ljubljano na prevzgojo. Ko sem govoril s srednjim pred nekaj leti o pošti in poizvedovanjih njegove matere, mi je dejal, da njihova mama ni bila nikdar v Italiji. Bila je ljubljanska OZNA, ki je iskala druga dva Vižintina ali pa je menil hotela nastaviti past. Vse to med

našimi „zavezniki“. Sploh pa OZni ni bilo treba izpostavljati svojih ljudi: predsednik taborišča v Serviglianu dr. Žitko je delal zastoj zanj in je tudi odnesel seznam taboriščnikov v Ljubljano, ker je upal, da mu bodo rdeči vrnili tovarno mila in sveč. Kmalu se je brez vsega znašel v Trstu.

Iz bloka E v Monigo jim je pošiljal obvestila neki Javornik, doma iz Bršljina, ki je med revolucijo imel na skrbi 24 slovenskih občin.

Na Koroškem so bile razmere še slabše. Morilci so imeli zastonske najemnike med nami!

Uršiča so torej ugrabili in odpeljali v Ljubljano, kjer je bil živ še 29. novembra 1948 v izolaciji, brez vsakega stika ne samo z ljudmi, celo navadni ječarji niso imeli dostopa do njega.

Pričanje Zdenka Zavadlava (Slovenec, 8. aprila 1992) dá morda odgovor na vprašanje, kje je bil zaprt. Centralni zapor UDBe na Poljanskem nasipu so imeli zazidan oddelek, kamor so imeli dostop samo nekateri častniki UDBe in zasliševalci. Jetnike so vodili pod številkami, brez imen, in med temi so bili tudi tisti, ki so bili za javnost že usmrčeni, v resnici pa so bili še živi. Drug tak oddelek pa je bil samo še na Kočevskem v Podlesu (Ferdreng), kamor so šli mnogi, vrnil se ni pa nobeden.

Lagal je takrat dr. Žigon sestram Uršiča, da ne bo z njim nič hudega, ker da je samo ideološki nasprotnik in kot tak v Prisilni delavnici. Lagala je pa tudi UDba, ko je objavila, „da je bil Uršič obsojen na tri leta strogega zavora, nato pa pomiloščen. Sedaj pa da se nahaja v Kobaridu.“

Gradiva o Uršiču bi moralo biti po podatkih iz arhiva nad 150 strani (spisi, dokumenti, zasliševanja), vendar se ni našel niti en sam papir o njem. Obstajajo pa mikrofilmi, katerih je nad 30.000 slovenska UDba poslala na hranjenje v Beograd.

Še en presenetljiv podatek dobimo iz zaslišanja 6. novembra 1947. Navajam samo vprašanje zasliševalca in odgovor Uršiča:

Zasliševalec: V čem se je izražala konkretno naklonjenost Amerikancev do SDZ?

Uršič: Šef AIS Malfi se je pohvalno izrazil o SDZ napram dr. Drnovšku.

O demokraciji je bolje, da molčimo, prav tako o ljudski volji, izraženi na volitvah, ki naj bi bila porok demokratičnosti ali vlade volje ljudstva. Če so Amerikanci že takrat jemali v poštev Drnovška, Italijani pa so se zanimali zanj, potem je odvečen vsak komentar. Za tepce niti ni treba delati videza, ker takoj vse verjamejo.

Polkovnik UDBe Winkler, ki je leta 1953 pribežal iz rdečega raja v Trst, je zavezniškim zasliševalcem povedal, da je bil Uršič dolgo časa zaprt, potem pa ubit.

Koliko je resnice v vsem tem, koliko laži, koliko zabrisovanja sledov, koliko speljevanja na lažna pota, da se ne bi izvedela resnica, najbrž ne bomo izvedeli nikdar. Andrej Uršič si je zaslužil grob in skromno svečo, ne pa samo nekega simboličnega pogreba. Tudi on je imel mater!

37. redni občni zbor Tabora ZDSPB

Občni zbor se je vršil 5. septembra 1993 na kmetiji Jakoba Planinška, ki je nekoliko oddaljena od mesta Buffalo v N. Y., državi v ZDA.

Dnevni red je bil:

1. Otvoritev.
2. Molitev in enominutni molk za umrle člane.
3. Imenovanje zapisnikarja, potrditve delegatov in ugotovitev sklepčnosti.
4. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora.
5. Poročila odbornikov.
6. Imenovanje začasnega predsednika.
7. Volitve novega odbora.
8. Predlogi in slučajnosti.
9. Določitev naslednjega občnega zbora.
10. Zaključek.

Ob 2. uri popoldan je Florijan Slak pozdravil vse navzoče delegate z naslednjimi besedami:

»Dragi soborci!

Današnji občni zbor je 37. po številu. Če pomislimo na dobo 37. let, nam nehote pride na misel „Kako dolgo še?“ Na to vprašanje lahko odgovorite le vi vsi sami. V teh 37. letih smo previharili viharje kot nobena druga organizacija doma ali v svetu. Napovedali so nam, da smo „muha enodnevnica“, „društvo rokodelcev“ in podobno. Nismo bili, še danes nismo, trn v peti samo komunistom, tudi drugim ambicioznim, ki iščejo samo sami sebe in ideje mrtvih so jim uporabne samo v toliko, kolikor koristijo njihovim željam, koristim in njihovi utopiji.

Kaj vse smo ustvarili v teh letih na vseh področjih krajevnih društev, socialnega podpiranja, ki gre v tisoče dolarjev pomoči našim, od vsega sveta pozabljenim, ko je tudi naša politično-ideološka emigracija in njeno vrhovno vodstvo polagalo — in še vedno polaga — več važnosti svetovni revščini, kot pa lastnim bratom invalidom itd., ki so žrtve tudi njih samih.

Poleg socialnega podpiranja so bile izdane publikacije: Vetrinjska tragedija, Bela knjiga, itd. Našli smo kanadskega majorja Barreja, sodelovali in podprli grofa Nikolaja Tolstoja, itd., itd., za kar uradno vodstvo politično-ideološke emigracije ni nikoli imelo interesa, da bi jih našli. So pa pripravljene za kulisami lastiti si delo drugih. Končno smo le prišli vsaj do častnega priznanja

od tam, od koder ga nismo pričakovali: „TABOR JE IMEL VSESKOZI PRAVI!...“

Žal to priznanje našim pokojnim soborcem ne moremo posredovati, zato se jih spomnimo z enominutnim molkom.«

Po molitvi in enominutnem molku v počastitev umrlih članov, je bil imenovan Stane Vrhovec za zapisnikarja in je prebral zapisnik zadnjega občnega zbora, ki je bil sprejet tako, kakor je bil prebran.

Sledila so poročila odborikov iz katerih podajamo našim bralcem v izvlečkih najvažnejše misli.

Iz poročila tajnika

V pretekli poslovni dobi smo izgubili predsednika Ludvika Kolmana. Pogreba smo se Taborjani udeležili v lepem številu. Po pogrebu je bil sprejet predlog, „da podpredsedniki vodijo organizacijo do naslednjega občnega zbora preko tajnika“. Ta način ne odgovarja.

Prepričan sem, da se vsi zavedate, da je potrebno tesnejše sodelovanje društev z glavnim odborom v vseh ozirih. Vedno nas je manj in vsako nesoglasje samo škoduje organizaciji.

Spominske plošče, ki jih postavljajo v Sloveniji, predstavljajo našo tragično preteklost in zelo priporočamo, da to podpiramo v vseh ozirih in skušamo doseči, da je na njih napisano: „DOMOBRANCI“, kot je to slučaj v Dobrepolju in drugod, a ne povsod. Zavedati se moramo, da je prav naša organizacija zgradila temelj, na katerem se postavljajo spominske plošče. „Matica mrtvih“, „Bela knjiga“, Tostoj s knjigo „Minister in pokoli“, itd., brez katerih tudi podlage za odkrivanja preteklosti ne bi bilo.

Ko sem poslal seznam pobitih domobrancev prijatelju, ki je najaktivnejši član pri ustanavljanju NSZ iz naše občine — nad 250 pobitih — mi je odgovoril: „Tega ne bi več mogel zbrati tukaj...“

Iz poročila blagajnika

Ker je bil zaradi bolezni blagajnik odsoten, je po njegovem naročilu spregovoril tajnik in med drugim povedal:

Darovi v socialni fond so zelo skromni. Moje mnenje je, da je to zadevo treba urediti in obdržati samo najnujnejše primere, če bodo dohodki dopuščali. Prvo in najvažnejše je izdajanje glasila „Tabor“. Brez njega ni organizacije ne ničesar drugega.

Iz poročila predsednika Konzorcija

Pred dvema mesecema so v Argentini povišali poštno pristojbino za

okrog 100%. Vsa pošta gre sedaj po zračni pošti. Za odpremo revij ni več znižane cene.

Iz poročila društva v Torontu

Spet je bilo treba malo pregledati delo organizacije v preteklem letu. Kot pri drugih organizacijah, se tudi pri nas pozna, da smo že vsi daleč „over the hill“. — Danes si, jutri te ni več. Staramo se!

Po smrti predsednika glavnega odbora Ludvika Kolmana je bil tajnik edini, ki je držal Zvezo in mu gre vsa pohvala.

Položaj doma: brez dvoma razna nerešena vprašanja v zvezi z emigracijo in domobranci, posebno pa pogajanja in koalicija po zadnjih volitvah zelo neugodno vplivajo tudi na nas. Nekateri so za SKD in Peterleta, drugi so odločno proti koaliciji s komunisti. Tako nastajajo trenja, ki rušijo. Osebnost sem proti vsakemu, ki sodeluje s komunisti, pa naj se imenujejo kakorkoli. Nikoli ne smemo pozabiti, kaj so komunisti naredili z našim narodom. Čas je, da gledamo na dejanja, ne na besede. Komunisti se svojim ciljem ne odpovedo, zato moramo vztrajati tudi mi in ostati zvesti domobranski ideji svobode in pravice. Vsi moramo biti prežeti z istim duhom in enakimi mislimi. Le tako bo dokončan boj naših domobrancev, ki ga še vedno, čeprav mrtvi, bijejo za Boga - Narod - Domovino.

Iz poročila društva v Clevelandu

V mesecu juniju je bila spominska proslava na Slovenski pristavi. Udeležili so se ljudje iz Kanade, Milwauke, Rochestra in pa velikega Clevelanda. Še posebno zato, ker je bil najavljen za glavnega govornika dr. Stanko Kociper. Torontsko društvo je pripravilo sobotni predvečer z govorom in recitacijo. Nato je bila molitev, že v mraku pa je bil zakurjen kres. V nedeljo je bila avtomobilska povorka, kjer so bili vsi avtomobili okrašeni s slovenskimi zastavami. Pri maši pa je bilo navzočih veliko narodnih noš. Maševal je č. g. France Kosem s somaševanjem č. g. Jožeta Mejača. Spominska proslava je zelo dobro uspela, kar se je videlo iz Ameriške domovine, kjer je bilo več člankov s tem v zvezi.

Clevelandski odbor vedno skrbi, da je okrog Spominske kapelice vse lepo, posebno v poletnem času. Cvetlice so vedno sveže in kapelica je odprta skoro vsak dan.

Umrla sta dva naša člana: dr. Jože Felicijan in Franc Perčič. Odbor je poslal vence in naročil maše.

Iz poročila društva v Milwauke

Kar nekaj let se nas je smrt izogibala, sedaj naj najprej omenim smrt našega

dobro poznanega člana Ludvika Kolmana, kar je velika izguba ne samo za društvo, pač pa tudi za celotno Zvezo, katere predsednik je pokojni bil. Ludvik je bil navdušen član naše organizacije od začetka. Ni se silil v ospredje, vedno pa je bi pripravljen pomagati z govorom, nasvetom ali dobro voljo, kajti rad je bil v veseli držbi. Pogrešali ga bomo vsepovsod še dolgo časa. Naj mu bo lahka ameriška zemlja, svojcem pa naše iskreno sožalje. Na grobu smo se poslovili od njega s pesmijo „Oče, mati...“

Letošnjo spominsko proslavo smo kot prejšnja leta praznovali skupno z društvom „Triglav“. Po maši, katero je s somaševanjem p. dr. Valentina Špendova daroval dr. Jože Gole, je najprej govoril v imenu „Triglava“ Lojze Galič, za njim pa je Jože Kunovar predstavil dr. Stanka Kocipra, ki je bil na obisku domobrancev v ZDA in Kanadi. Ta je v svojem govoru zelo temeljito pokazal na obnašanje takratne vodilne elite in nagajanje generalu Rupniku, za kar je z življenjem plačalo večina vrnjenih domobrancev. Za zaključek pa smo zapeli „Oče, mati...“

Postali smo kar društvo upokojencev. Dobri smo še za debatiranje. O stanju v domovini so mnenja deljena, odločal pa bo narod doma.

Iz poročila društva v Windsorju

Strinjam se s predlogom glavnega odbora, ki predlaga za predsednika Zveze Jakoba Planinška, katerega sicer ne poznam, toda sem prepričan, da ima osebno najboljše želje pomagati organizaciji. Naše vrste se redčijo s smrtjo, pa tudi s premalo zavestjo, da smo bili domobranci, da se tega ni treba sramovati, temveč bi morali biti ponosni, da je tako mali narod tako kmalu spoznal satanovo delo po komunizmu. Smo bili izbran narod, seveda tudi za trpljenje.

Iz poročila društva v Argentini

Vsak dan našega srečanja, pa naj bo že kjer koli — v svetu ali domovini, je naš ponos, je naša neugasla plamenica zahteve vse svobode, poprave krivic, obsodbe zločinov in zločincev ter popolne pravnosti naše mlade države Slovenije.

Leta, ki se nabirajo z nami, nam ne smejo biti vzrok za izgovor: „Ne morem več, pa naj še drugi.“ Ali: „Razočaran sem nad vsem.“

Kdor se je boril za kakršnokoli partijo, ali za ideal utelešen v neki osebi, je, ali more biti razočaran. Domobranci smo se borili za Slovenijo, proti nasilju njej in narodu, zato nam je beseda „razočaranje“ tuja.

Sloveniji in našemu narodu je naša ljubezen brezmejna, vredna ne le borbe do smrti, temveč bili smo in smo še danes vedno pripravljeni za te večno veljavne vrednote BOG - NAROD - DOMOVINA položiti naše življenje za ceno teh vrednot.

Dokler je Sloveniji potreba, je naše mesto na fronti.

Ko sem te mesece hodil na simbolne pogrebe pomorjenih domobrancev in civilov, tam sodeloval in govoril, se mi je zdelo, da sem med domobranskimi bataljoni, na domobranskih taborih, ob velikih množicah, ki se otesajo polstoletne tiranije in strahu, ki rastejo ob vsakem „pogrebu“. Naše vasi so začele zopet glasno govoriti o „naših fantih“ in o „banditih“.

Bil je primer v Devici Mariji v Polju — v gnezdu boljševiske elite — kjer ima rdeči zmaj še nekaj glav, da so slavnostni govor prekinili z močnejšo frekvenco za trenutek. Toda treznost in ponosno zadržanje jih je presenetilo, da so ob nemem protestu množice sramotno zbežali.

Splošno mnenje naših dobrih ljudi v Sloveniji je: „NE PUSTITE NAS SAMIH!“ Pišite o vsem preteklem. Pišite o junaštvu in drznosti vaše borbe. Pišite o nasilju in o umorih slovenskih boljševiskov. Pobijte njih zmoto, ki se še vedno šopiri v t. im. NOB in OF. Prihajajte v čim večjem številu domov in govorite, kajti narod je na splošno otopel za vse preteklo, mladini pa so ukradli vsak ideal. Vse je le: „Kaj imam in koliko bom dobil.“

Ljudje, vključno mladina, potrebujejo, da se jim približaš in poslušáš vse njihove zgodbe nasilja, da jim čestitaš za njihovo dolgoletno pokončnost — pol stoletja so jih samo zasramovali in sovražili. Ljudje doma potrebujejo nekoga, kateremu lahko zaupajo, se nanj naslonijo, najdejo v njem zavetja!

Prav zato, dragi soborci, je naše mesto doma. Če ne fizično navzoči, pa z našo revijo „Tabor“ ali članki v domačih časopisih, pismih in denarni pomoči za obeležja (plošče) pomorjenim.

Velik odziv je našla sedaj tudi Spomenica, katero sem v imenu Zveze izročil pristojnim.

Naša revija „Tabor“ je v domovini zelo cenjena in težko pričakovana.

Naša prva faza borbe na terenu je bila težka. Druga, v polstoletnem suženjstvu je bila zahtevna v vztrajnosti. In ta tretja — poslednja, zahteva doslednost v resnici in odločnost v nastopu, brez sovraštva in brez maščevalnosti. Ljudje doma si žele miru, brezskrbnosti, iskrene svobode in vse resnice. Vsega tega v veliki meri pričakujejo od nas. Zato ne smemo odnehati v našem poslanstvu, dokler ne bo Gospodar življenja zaključil naš list.

V imenu naših podpirancev se lepo zahvalimo za vso izkazano pomoč naše Zveze!

Za začasnega predsednika občnega zbora je bil izvoljen Karel Genorij, ki je nominacijo sprejel in se zahvalil za zaupanje.

V nov odbor Zveze so bili izvoljeni: predsednik Jakob Planinšek, blagajnik Ivan Palčič, tajnik Florijan Slak, odborniki: vsi predsedniki krajevnih društev, nadzorni odbor: Dušan Dimnik, Filip Oreh, Vili Zadnikar.

Novi predsednik se je z naslednjimi besedami zahvalil za zaupanje:

»Dragi soborci domobranci!

Saj bo menda že približno 22 let, malo manj ali nekaj več, ko smo pod borovci reševali našo organizacijo. Kot navadno, je takrat vodil glavni odbor sedaj pokojni France Grum. Bil je duša organizacije in vseskozi vedno domobranec! Spomnimo se ga!

Prav tamkajle, kjer je sedaj šotor, smo sedeli okrog mize in seveda po slovenski navadi glasno debatirali in to tako živo, da smo lovili okrog borovcev grozeče odbornike s prošnjo, naj ne odstopijo. Veliko grmenja, malo dežja!

Kaj se je od takrat do danes spremenilo? Ne veliko! Borovci še vedno stojijo, v kolikor jih nismo posekali. Domobranci, kolikor nas ni odmrlo in ostali Slovenci se še vedno prerekamo med seboj. Včasih bolj, včasih malo manj. Zavisi pač od količine vzroka za to; če pa tega ni, ga pa iznajdemo. Kakor veste, sem tu edini Slovenec domobranec in pod temi borovci pogosto premišlujem o preteklosti, sedanjosti in bodočnosti naše rodne domovine Slovenije, in o svetu sploh. Kujem načrte v oblake, analiziram in se prerekam sam s seboj. Seveda, ker sem sam, je zmaga vedno na moji strani. Včasih si v bojazni želim, da bi bilo tu več Slovencev, da bi se skupaj kregali, da bi skupaj debatirali in reševali naše in svetovne probleme. In seveda, imeli bi vedno vsi prav! Hm, hm... Ali je to možno? Zakaj ne?! Saj smo vsi rojeni tako blizu Balkana, kjer se še vedno kregajo. Imajo vsi prav! Se koljejo, ker nihče ne popusti!

Proti vsem našim pričakovanjem, je kot strela z jasnega vsekal dogodek: razpad krvoločnega, nečloveškega sistema — komunizma! Božja strela je vsekala vanj, vendar ga še ni uničila. Počasi crkuje in bo crknil prav gotovo, kot je sonce nad nami.

Slovenija je že tretje leto svobodna! Kakšen občutek po dolgoletnih željah in sanjah! Rodna domovina ni svobodna kot si mi želimo, še vedno ji sedi za vratom crkjuoč sistem komunistične navlake. Ne vemo, koliko rodov bo še šlo mimo nas, predno bo ta smrad splahnel? Ko bo Slovenija končno le dihala sveži zrak pod božjim soncem ustvarjenih Cankarjevih nebes pod Triglavom.

Soborci! Domobranci! Kaj pa mi? Še tako malo nas je živih. Naša povprečna starost gre tja v sedemdeseto leto. Rinemo v pozno jesen. Skoraj pol stoletja je že od klanja in splošne morije po slovenski zemlji, ko je Kajn moril Abela. Mi preživeli domobranci smo klicali v svobodni svet z našimi govori, s pisanjem smo skušali dopovedati svobodnim ljudem, kaj se je v Sloveniji zgodilo med in po drugi svetovni vojni. Hoteli smo razgaliti zlobo zločinov, razpiti resnico! Oprati našim pomorjenim bratom ukradeno čast. Počasi, vse prepochasi se žarki vzhajajočega sonca svetlikajo na obzorju. Moramo delati, vzdržati, da bo končno, če že ne nam, pa našim zanamcem, zopet zaživela pravična svobodna Slovenija in bo razgaljena resnica v vsej nagoti. Oprana bo čast vsem našim mrtvim bratom, da bodo lahko mirno počivali v slovenski grudi. Ko se bo to zgodilo, bo nasmejanim Slovincem neskončni Bog pomežikal

in prikimal: Dobro je! Vzdržali ste!

Veliki borec za svobodo Indije Mahatma Gandhi je dejal: „Karkoli storite, četudi je nepomebno, toda zelo važno je, da ste storili.“

Naš soborec Florijan Slak tako rad poudarja: „Resnica je samo ena! In ta nas bo ovobodila!“ Kako močne in pomembne so te besede.

Bog daj.“

37. redni občni zbor Tabora DSPB - Cleveland

8. januarja t. l. je bil v Clevelandu 37. redni občni zbor tamkajšnjega društva Tabor.

Ob sedmih zvečer je predsednik pozdravil navzoče in prosil, naj še malo počakajo, nakar je ob četrt na osem z molitvijo začel občni zbor in se spomnil vseh umrlih članov. Nato so posamezni odborniki podali svoja poročila o delovanju v lanskem letu. Po njihovih poročilih pa je predsednik Milan Zajec podal svoje poročilo, katerega v celoti podajamo našim bralcem:

V pretekli dobi smo se spomnili petdesetletnice tragedije Grčaric in Turjaka, kot prvih nacionalnih protikomunističnih borcev v Sloveniji 1942-43. Tabor ZDSPB je spodobno počastil spomin teh žrtev s sodelovanjem vseh krajevnih društev včlanjenih v organizaciji Tabor ZDSPB na Orlovem vrhu Slovenske pristave, zato tudi vam najlepša hvala za sodelovanje. Ob tej priliki smo se spomnili tudi ustanovitve slovenskega domobranstva pred 50. leti, ki je nastalo po porazu slovenskih četnikov v Grčaricah in vaških stražarjev v Turjaku meseca septembra 1943. Zločin slovenskih komunističnih partizanov je postal tako velik, da ni nobeden pomišljal, zakaj so nastali slovenski domobranci. Nastali so zaradi partizanskega komunističnega nasilja, pobijanja zavednih Slovencev in uničevanja vrednot obstoja slovenskega naroda. Mednarodni komunizem ne prizna narodne zgodovine in narodne kulture, ki si jo je ustvaril tudi mali slovenski narod v dobi 1500 let po zaslugi naših prednikov, ki so znali ceniti in braniti svetinje slovenskega naroda. Ne glede na osebne žrtve, so stopili na plan in branili obstoj slovenskega naroda in poštene ljudi. Tako je tudi slovenski domobranec pokazal svoj narodni značaj in se uprl komunizmu in slovenskim partizanom, ki niso imeli v svojih načrtih nič dobrega za slovenski narod. To obrambno delo nadaljuje danes organizacija Tabor ZDSPB s svojimi preživeli domobranci, sorodniki in prijatelji slovenskih domobrancev, ki še znajo ceniti žrtve slovenskega domobranstva in generala Leona Rupnika — njega ustanovitelja. Nikdar se ni sramoval, kakor se niso nikdar sramovali slovenski domobranci svojega prepričanja v geslo BOG - NAROD - DOMOVINA.

To stališče zavzema tudi danes Tabor ZDSPB in ne naseda vabljivim vabam, ki navdušeno delajo za neko „spravo“, da bi uradno priznali, da smo

bili tudi slovenski domobranci zločinci in bi bilo vse pozabljeno, tudi partizanski komunistični zločini nad slovenskim narodom. Takih zagovornikov je veliko tudi med slovensko protikomunistično emigracijo, ki so navdušeni za spravo, ki nam jo vsiljujejo ljudje novega režima v samostojni Sloveniji, ki pa ni nič drugega kot zamenjava imena, preje komunist, danes demokrat, vlada se pa po komunističnem sistemu z vladanjem bivših komunističnih partizanov in njihovih simpatizerjev. Organizacija Tabor ZDSPB pod takimi pogoji „spravo“ energično zavrača, ker naša organizacija odločno brani čast mučenih, pomorjenih domobrancev in zahteva, da se vrne čast tudi generalu Leonu Rupniku in škofu dr. Gregoriju Rožmanu, ki so branili in umirali za ideale BOG - NAROD - DOMOVINA.

Hvala lepa vam za sodelovanje in podporo pri Taboru DSPB v Clevelandu, posebna zahvala pa odbornikom za njihovo požrtvovalno delo v letu 1993. Prosim vas, podpirajte tudi novi odbor v letu 1994, ker odbor potrebuje sodelovanja članov.

Bož vas živi, s pozdravom BOG - NAROD - DOMOVINA!

Po poročilih se je razvila živahna debata o raznih problemih društva in v katero je poseglo kar lepo število članov.

Po končani debati je Nadzorni odbor podal svoje poročilo ter predložil razrešnico staremu odboru.

Pri volitvah je bil izvoljen sledeč odbor: predsednik Milan Zajec, podpredsednik Jože Bojc, blagajnik Filip Oreh, tajnik Stanko Vrhovec. Odborniki: Ivan Berkopec, Jože Dovjak, Polde Omahen, Janez Skubic, Tone Strle, Tone Vogel, Tone Zidar. Nadzorni odbor: Milan Dular, Vili Zadnikar, Polde Zupančič.

Z molitvijo in petjem domobranske himne se je ob 8.55 uri zvečer občni zbor končal.

NAŠI MRTVI

Tabor-DSPB v Milwaukee je letos v januarju izgubil kar dva člana.

MARTIN SELAK, doma iz Dobrove pri Št. Jerneju na Dolenjskem je bil primorski domobranec. Ker je bil maldoleten, je ob pokolu ostal živ. Ko je prišel v ZDA, je služil v ameriški vojski kot padalec. S svojo družino je živel v Sheboygnu in je tam sedaj po hudi bolezni umrl, v najhujši zimi — da še na pogreb nismo mogli. (Sheboygen je precej daleč severno od Milwaukeeja).

Martin, naj ti bo lahka ameriška zemlja!

25. januarja pa je v Milwaukee preminul RUDI KOTAR. Rojen je bil na Raki pri Krškem 9. junija 1912. Bil je izučen pek in je s svojo ženo vodil svojo

pekarno v Šmarju pri Sevnici. Ko so Nemci zasedli Štajersko, se je z ženo in tremi otroki umaknil v Ljubljano. Ker je bil zaveden protikomunist, se je maja 45. leta umaknil na Koroško, družina pa je ostala v Ljubljani, ker je Rezi pričakovala otroka.

V ZDA je prišel leta 1949 in se je naselil v Milwaukee. Po desetih letih je dobil k sebi najprej tri otroke — 17-letnega Janeza, 16-letno Marijo in 12-letno Mileno. Končno je po 13. letih prišla za njim tudi žena Rezi z dvojčkoma, sinom Rudijem in hčerko Miro, ki jih oče do takrat še ni videl.

V Milwaukee so se hitro vživeli. Rudi je bil cerkveni pevec že doma odkar je pomnil, prepeval je pri zborih v begunstvu in seveda tudi tukaj. Ko je prišla Rezi, sta oba pela v čast božjo pri slovenski fari sv. Janeza v Milwaukee in tudi pri Triglavskih mašah na parku. Nikjer se ni pelo brez Rudija. Zares pogrešali ga bomo.

V Milwaukee je bil Rudi vsa ta dolga leta zvest član Tabora. Taborjani ga bomo pogrešali, pa tudi pri društvu Triglav bo brez njega velika praznina.

Rudi, kakor si z nami prepeval v čast božjo in naše veselje, tako prepevaj zdaj z domobranskimi zbori v nebesih in vsi skupaj prosite za nas, da bomo ostali zvesti našemu geslu: Bog, Narod, Domovina!

Rudijev pogreb je bil kljub poledici in snegu lep. V imenu Tabora se je od njega poslovil njegov osebni prijatelj Lojze Galič, cerkvene obrede pa je opravil dr. Jože Gole in je Rudiju v spomin tudi govoril.

Rudi, naj ti bo lahka ameriška zemlja!

Taborjani

Ivo Žajdela

Kam je vodstvo SKD odvedlo stranko?

V „Svobodni Sloveniji“ je bil 30. septembra 1993 objavljen govor Marjana Lobode, ki ga je imel 5. septembra na spominski proslavi v spomin Leona Rupnika, dr. Lovra Hacina, Gregorija Rožmana in njihovih sodelavcev. V njem med drugim ugotavlja, kako se je v Sloveniji le malo spremenilo, saj je v rokah komunistov ostalo skoraj vse, da stari partiji in revolucionarji živijo še naprej z vsemi privilegiji ter umirajo ob vseh časteh, da se pošteni ljudje še naprej boje odkrito govoriti itd. Vse to je povsem res. Kot je tudi res, da ne bomo nikamor prišli, če se bomo ob tem sprenevedali ter za takšno stanje vedno znova krivili (samo) komuniste oziroma tiste, ki so se iz njih preobrazili. To pišem zato, da pokažem na enega glavnih krivcev za takšno stanje. Sedanje stanje namreč nikakor ne bi bilo potrebno, da je takšno kot sedaj je. Pa naj kdo hoče to še tako zamegljevati.

Vemo, kako je Demosova vlada in koalicija neslavno razpadla. Na eni

strani zaradi vrinjencev, na drugi pa zaradi prevzetnosti in velikih zamer med prvaki Demosa. Sredi avgusta 1992 so Slovenski krščanski demokrati in Cerkev (njihovi predstavniki namreč vodijo upravni odbor) iznenada zamenjali vse tri glavne urednike pri časniku „Slovenec“. Edini argument, pa še tega smo morali izsiliti, je bil, da naj bi novi uredniki vsebino časopisa razširili ter s tem še bolj povečali naklado. Pred tem, januarja 1992, je imel Slovenec 8.000 izvodov naklade, že junija pa solidnih 27.000, avgusta pa je torej sledila čistka. Zamenjava je bila narejena prav v času, ko se je začela predvolilna kampanja (mesti glavnega in odgovornega urednika sta zasedli osebi, ki sta se doslej ukvarjali izključno s kulturo, ne pa s politikom).

Ostanki Demosa (predvsem SLS in LS) so takrat (v predvolilnem času jeseni 1992) hoteli, da bi skupaj s SKD ponovno ustanovili koalicijo. SKD se je nekaj časa res obnašala, čeprav ves čas z distanco, kot da je v tej koaliciji desnih strank pripravljena sodelovati. Vendar je zadnje tedne pred volitvami ubrala povsem samostojno pot in tako je desna koalicija propadla. Medtem pa si glavni tajnik SKD Edvard Stanič na rednih časnikarskih konferencah stranke (te so vsak petek) ni mogel kaj, da skoraj vedno ne bi izjavil kakšne pikre na račun SLS. In te Staničeve pikre moramo poslušati vse do danes, torej že več kot eno leto. Od januarja, ko je vrh stranke v vladi, vodi stranko praktično sam. Kdo in zakaj ga je v stranko pripeljal, se ne ve. Ve se le to, da je bil Stanič pred tem vodja splošnega sektorja v tovarni Anhovo, za to funkcijo pa se ve, da so jo lahko pod komunizmom opravljali le najbolj preverjeni ljudje. Ob nedavnem sprejemanju zakona o družbi za izgradnjo avtoceste se je Stanič večkrat omenjal. Družba bo upravljala z velikim kapitalom, koalicija pa je dosegla, da bo tako rekoč brez nadzora. Večinski delež družbe (51 odstotkov) mora sicer res biti slovenski, vendar v ozadju že čakajo družbe (s slovenskimi ljudmi), predvsem v Italiji, ki bodo pograbile in zagospodarile nad slovenskim prostorom in premoženjem. Prav Stanič igra tu eno od odločilnih povezovalnih vlog (družba Adria).

To je Slovenija danes. Mafija, nekateri jo imenujejo rdeče-črna, se razrašča s takšno hitrostjo, da lahko javnost to početje le nemočno opazuje. Na volitvah 6. decembra 1992 je največ glasov dobila LDS. Sredi decembra, ob sestavljanju nove vladne koalicije, je SKD dala SLS pogoj, naj se takoj združita. To seveda ni bilo realno, saj bi takšno hitro združevanje med terenskimi odbori obeh strank povzročilo huda rivalstva, ki bi lahko marsikje pripeljalo do razsula. SLS združevanja seveda ni nikoli izključevala, pač pa je za prvo fazo zagovarjala tesno (koalicijsko) sodelovanje. Tako kot pred tem v Demosu in (neuspešno) pred volitvami. O tem pa SKD ni hotela nič slišati, le v nedogled je ponavljala strogi pogojnik: **ali takojšnja združitev ali pa nič.** Če danes pogledamo nazaj, potem lahko tudi v iskrenost decembrskega pogojnika s takojšnjim združevanjem podvomimo, saj se je predsednik SKD Lojze Peterle ter tudi ostali vrh stranke januarja 1993 z lahkoto odločil za koalicijsko sodelovanje z bivšimi komsomolci ter komunisti. Komunisti so s tem doživeli eno največjih

zmag v zadnjih letih, saj se s Peterletom kot zunanjim ministrom kažejo v svetu (kot demokratična država), hkrati pa so obdržali ter nazaj zavzeli še tistih nekaj mest, ki so jih z Demosom izgubili. Mali košček pogače, ki so jo odrezali SKD, zanje ne pomeni prav nič, glede na sigurnost vladanja, ki so jo s tem pridobili.

In sedaj k bistvu. Res, da se je pri nas Poljska zgodila že decembra 1992, vsajkar se volitev tiče. Nikakor pa ni res, da bi komunisti lahko zavladali tako mirno, kot so. Situacija za desnico nikakor ni bila tako črna, kot to bolj ali manj uspešno prepričuje ljudi vrh stranke SKD. Vodstvo SKD bi se moralo takrat s trenutnim volilnim porazom sprizniti ter ob tem napeti vse sile za rešitev iz te situacije. Če bi se takrat (in kdajkoli kasneje) koalicijsko povezali s SLS (ne pa izsiljevali s takojšnjim združevanjem), bi bila to najmočnejša politična sila. Levica bi ob njej le težko sestavila vlado, če pa bi jo že, bi težko vladala. Samo nekaj mesecev bi bilo potrebno in mandatarstvo bi pripadlo koaliciji SKD-SLS. In takrat bi bil njihov mandatar tisti, ki bi lahko LDS povabil v vladno koalicijo, ne pa, da je vodstvo SKD dopustilo, da jih je v vlado povabil dr. Janez Drnovšek in jim (z lahkoto, glede protiuslug seveda) odrinil nekaj stolčkov. Stolčkov, ki so za Slovenijo katastrofa. Še posebej za tisti del Slovencev, ki je bil zaradi komunistov kakor koli prizadet. Zaradi tega se družba pospešeno mafizira, ni nobene ustvarjalnosti, vsi iščejo samo luknje, kako bi se okoristili. Najhuje je to, da v Sloveniji ni medija, ki bi o tem pisal. Večina medijev, ki so seveda levičarski, za to ni zainteresirana, časnik „Slovenec“ pa, ki bi edini lahko, pa je od avgusta 1992 povsem pod nadzorom. Ljudje so z njim sicer razočarani (zato je izgubil deset tisoč naročnikov), ne vejo pa, kakšna politika je v ozadju. Nasploh so ljudje (oziroma volilci), ki so desno usmerjeni, še posebej volilci SKD, predvsem zbegani. Vrh stranke jih je prepričal, da druge možnosti ni bilo, in da bodo tako vsaj malo vplivali na vladanje levice. Da pa bi jim nekdo nalil čistega vina, pa pri sedanjih medijskih zapori, ni možnosti. SKD bi lahko iz vladne koalicije sicer izstopila kdajkoli, vendar se je vrh stranke že tako vsidral na tistih nekaj podarjenih stolčkih, da za to skoraj ni več možnosti. Če je kdo omenil, da so sedaj, po vseh zadnjih izkušnjah z levico, spet možnosti za obnovev Demosa, so z vrha SKD takoj pohiteli, da so prav nekateri iz Demosove koalicije rušili in na koncu spodnesli Peterletovo vlado. To je sicer res, vendar v politiki takšni očitki, še posebej, če se jih nekdo oklepa tako krčevito, kot SKS, na drugi pa ima za alternativo samo brezobzirno kolaboracijo z bivšimi komunisti, ne vodijo nikamor drugam kot v propad. Če seveda ne odštejemo (ali vzamemo v zakup) dejstva, da so se nekateri ljudje pripravljani povezati s samim peklenščkom, kot pa brzdati svojo objestnost, zamerljivost in slo po udobnih stolčkih. Krivda za klavrn razpad Demosa je povsem enakomerno razdeljena med vse njegove sestavne dele. Za razpad nikakor niso krivi le demokrati (DS) in mogoče še kdo, kot to hočejo prikazati v vrhu SKD, ampak so ravno toliko krivi tudi oni sami. Sam bi jim na primer lahko naštel veliko napak, vendar

ni to namen tega pisanja (saj sem jih tako ali več kot preveč moral naštetih iz časa po volitvah 6. 12. 1992).

Velikokrat sem v zadnjih mesecih slišal eno najbolj spreobrnjenih grdobij, namreč, da je za vse kriv Podobnik (predsednik SLS), saj se ni hotel združiti s SKD. Mnogi ljudje, ki to govorijo, v to celo verjamejo. Tudi to priča, da je zaradi medijske zapore uspelo vrhu SKD krivdo zvaliti na drugega. Ti isti ljudje so celo tako slepi, da to Podobniku z lahkoto očitajo, niti na kraj pameti pa jim ne pade, da bi ob tem videli načelno politiko SLS ter na drugi strani izredno škodljivo kolaboracijo SKD, ki bo šla v zgodovino. (Mimogrede: ta kolaboracija se nikakor ne da primerjati s tisto iz druge svetovne vojne, saj sedaj vrha SKD nobeden ne terorizira in ubija, kot se je to dogajalo ob začetku okupacije 1941/42).

Dr. France Bučar že dalj časa poudarja, da tisti, ki v politiki zaradi trenutnih (skupnih in posameznih) interesov ne ve zamer odriniti v stran, nima v politiki kaj iskati. Žal nekateri za to misel niso dorasli. Raje poudarjajo nekakšen pragmatizem ob vstopu v sedanjo vladno koalicijo, kot da bi zagovarjali pragmatizem iz Bučarjeve misli.

Vsaj od pomladi naprej, če že ne takoj po streznitvi po volitvah, stranke nekdanjega Demosa izjavljajo in seveda v parlamentu delajo tako, da se povsem jasno vidi, da bi se koalicija strank, ki so bile v nekdanjem Demosu, lahko takoj spet povezala. Najbolj preprosto seštetje glasov pokaže, da je v sedanjem državnem zboru to mogoče. Seveda bi brez razširitve koalicije z LDS šlo težko. Bistvo vsega je v tem, da bi bila to desnosredinska koalicija, ne pa levosredinska, kot je to sedaj.

Politiko, ki jo je v zadnjem letu vodila SKD, bi lahko z eno besedo res poimenovali s pragmatično, vendar pragmatično v najslabšem smislu, saj je bila ta politika brezobzirna in povsem v nasprotju z interesi njihove volilne baze. Posledica te politike je, da je Demos nemogoče obnoviti, saj so razmere Demokratsko stranko in Zelene-ESS (obe stranki se združujeta s Socialistično stranko) potisnile k levi. Napoveduje se celo združitev te nove stranke z LDS in vprašanje je, ali bi bila po novih volitvah močnejše povezana stranka SKD-SLS ali okrepljena LDS. Vsekakor se napaka volitev decembra 1992 ne bi smela več ponoviti. Dejstvo je, da bi takrat trdna koalicija SKD-SLS-NDS-LS dobila mandatarstvo in bi potem ona bila tista, ki bi v vladno kolicijo povabila LDS. Napako je moč popraviti, vendar je veliko vprašanje, ali bo svet SKD lahko odstranil z vrha stranke nekatere ljudi, ki so za popravo napake izpred dobrega leta glavna ovira (mišljen je predvsem Edvard Stanič, čeprav bi morala stranka premisliti tudi, koliko prispeva h kvaliteti njene politike Ivan Bizjak).

S tem pisanjem sem hotel opozoriti na bistvo problemov, saj nekateri kažejo samo na levo in na ponovno dekomunizacijo Slovenije, ne pokažejo pa (ali pa nočejo pokazati) na tiste, ki so komunistom to omogočili.

Ljubljana, 24. decembra 1993.

Tone Brulc

Stanko Kociper: *Goričanec*

Ko smo pred dvema letoma slavili 50-letnico izdaje „Goričanca“ dr. Stanka Kocipra, je bil odmev na roman zelo pičel tako doma kot v tujini. Omenil ga je dr. Taras Kermauner, lahko bi zapisal, da ga je odkril mlademu rodu, ki ni poznal predvojne in medvojne literature, še manj pa njenega avtorja, ki je bil tabú tema v domovini, ki je bila kriva, da se njegovo ime ni moglo izgovarjati drugače kot s pomilovalnimi ali celo zaničljivim nasmeškom.

Čudovito! Prej se ni smelo govoriti o „Goričancu“, češ da spada med neuporabni del naše preteklosti, izkoriščevalsko dobo, neslavno dobo, ko je slovenska densica malo manj kot s črno lakoto morila viničarje in želarje v Slovenskih goricah in Prlekiji. Ta črna legenda se je držala avtorja in njegovega otroka „Goričanca“ vse do nedavnega, ko ga je ponatisnila mariborska založba Obzorja; seveda več kot po petdesetih letih. Avtor „Goričanca“ svoje najljubše knjige ni branil, kot ni branil sebe; ker je pač upravičeno mislil, da bo čas razsodil med njo in tistimi, ki so na knjigo gledali zviška, ali pa so jo spregledovali in zamolčevali.

Večina izmed mladih, ki ne pozna slovenske preteklosti, misli, da je Prešernovo nagrado vzpostavila šele komunistična oblast po letu 1945, toda to je ista laž, kot da se je ljubljanska Akademija znanosti in umetnosti imenovala Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Aleksandrova univerza v Ljubljani.

Ko narod izgubi skupinski spomin o tem, kar je bilo prej, ga je lahko prepričati, da bomo dosegli boljšo bodočnost s spremembo preteklosti. Ali je preteklost lahko spremeniti in ali ta sprememba preteklosti lahko spremeni sedanost? Sam pojem preteklosti predpostavlja, da je to nekaj kar je bilo, torej nekaj, kar je že prenehalo biti, torej nekaj, česar sploh ni. Trditev, da neka preteklost obstaja ne glede na to, ali kdo ve zanjo ali ne, je nesmiselna; preteklost je relativna, do zavesti in zunaj nje ne biva samostono. Torej preteklost lahko spreminjamo — zadostuje, da spremenimo zavest o preteklosti, pa se bo spremenila tudi preteklost sama. Če se je pa preteklost spremenila, potem to vpliva po modrosti rdečih in črnih prerokov tudi na sedanost in prihodnost. Ta proces je trajal pri nas petdeset let in zaključili ga bomo mi z našo smrtjo. Je res tako? Seveda bi bilo res, če ne bi bilo skoraj vse, kar se je dogajalo, zapisano. Iskrenemu iskalcu resnice je treba v svobodnih deželah stopiti v knjižnico, kjer bo dobil čisto drugačno razlago. Veliki možje nas razdvajajo v življenju, po smrti pa nas združujejo. Morda je prav kontinuiteta podeljevanja Prešernove nagrade pripomogla do uradne slovenske himne Prešernove „Zdravljice“.

Za roman „Goričanec“ je torej Kociper prejel Prešernovo nagrado za leto

1942. Toda nesreča je hotela, da je bil prav takrat v italijanski internaciji. Morda pa ni bila nesreča; morda se je usoda hotela kruto poigrati in spraviti v sramoto zmagovalce iz leta 1945: Prešernovega nagrajenca, ki pa mu ni vest dovoljevala, da bi se pridružil takratnim in sedanjim sovražnikom domovine — komunistom — so morali zamolčevati petdeset let, prav tako njegovo delo!

Mlada generacija, rojena že po letu 1945, je že dolgo sumila, da slovenski kulturni identiteti manjka doba vsaj 5—10 let. Korenine slovenskega literarnega ustvarjanja so se morale hraniti neke drugje, ne pa tam, kjer so jih učili novopečeni profesorji slovenske literature. Po sklepanju mladih je ta morala zajemati v religioznih-ruralnih-realističnih, avtentičnih virih kmečkega človeka, zaljubljenega v svojo malo in skopo zemljo. Zvestoba zemlji pa že obsega tudi trdnost slovenstva, povezanost med starejšimi in mlajšimi rodovi, v ustvarjanju kmečkega etosa, ki je bil tudi narodov etos, saj smo v tistih časih bili še narod kmetov in ti so bili odločilni dejavnik v vseh dobah narodovega življenja.

Kociper ne idealizira v tej dobi goričanca, morda najdemo to tendenco v „Tjašku, ki počiva v pampi“; tudi mu ne gre za verno odslikavanje kmečkega življenja, njegovi ljudje so religiozno vdani zemlji, kar je vsekakor več kot pa socrealizem Potrča, Ingoliča ali Prežiha, iz del katerih diha grob naturalizem. Na neki čuden način rodi in oblikuje zemlja vse te Lakiče, jih povezuje z njihovimi dobrimi in slabimi lastnostmi v najbolj občutljivi del narodne duše. Literarni kritik Miroslav Slana imenuje to „drget goričanske duše“.

Goričančev jezik je narečni in ima pridih domačije. Tudi v tem je njegova vrednost. Zanimivo bi bilo prešteti narečne besede, ki so izginile v dobi radia in televizije, ki pa so bile takrat nekaj vsakdanjega. Če smo spregledali tako doma kot v tujini obletnico „Goričanca“, se nam ne bi smelo zgoditi isto z „Mertikom“, ki je eden najvažnejših mejnikov našega zdomstva; izšel je kot prva knjiga ravno ustanovljene Slovenske kulturne akcije, katere ustanovni član in dolgoletni sodruđnik je bil Kociper tam v daljnem letu 1954. Z Mértikom se je začela zdomska ustvarjalnost v Argentini, sledilo mu je pa še 150 knjig različne vsebine, ki pa so pripomogle, da se je „dogodilo“, to, kar Kermauner imenuje Slovenski čudež v Argentini.

Kociprovemu Mértiku je sledil cikel romanov „In svet se vrti naprej“, katerega prva knjiga je izšla pod naslovom „Na božji dlani“ za njegovo 40-letnico v Buenos Airesu. Bil je in živel res na božji dlani, da je mogel že prej izdati kot študent dramska dela Svitanje, Zasad in Šentjurjevskega provizorja, katere smo imeli priliko gledati v Buenos Airesu.

Če je mogel vse to ustvariti v nerednih razmerah v tujini, brez priznanja domovine, v skrbi za družino, ob boleznih, ki jih je trpel ob poklicnem delu, potem se moramo vprašati, odkod je dobival sile za tolika in tako različna dela. Od tam kot njegovi goričanci: iz vere, Boga, ljubezni do Slovenskih goric in njihovih ljudi, z vero v lepšo prihodnost, kot glavni junak „Goričanca“ Lakič, ki se je vrnil k zemlji. Z njegovim ponatisom je bila vsaj malo popravljena krivica, ki je bila storjena občema.

do 28. februarja 1994

ZA ROŽMANOV DOM

	v pesih
Mehle Franc st.	20
Podržaj Anton	10
Cerkvena nabirka, rev. F. Bidovec	90
V spomin na pok. starše in brata Ivčka	
Prof. Nace Frančič	30
Namesto cvetja na grob Andreja Lovšeta	
Prof. Nace Frančič	10
Ob prvi obletnici smrti Karoline Frančič	
Družina Blazinšek	25
N. N., San Justo	25
Bidovec Franc	25
Vivod Tine	50
Zorc Franc	5
Jančič Tone	10
V spomin na S. Lipuščka	
Češarek Nande	20
TOLSTOJEV SKLAD	
	v dol.
Neimenovani	100
John Dejak	100

Matija Plečnik	50
Janez Zupan	50
Jože Bojc	50
Lojze Žagar	25
Franc Dejak ml.	25
Edvard Dejak	25
Toni Dejak	25
Christina Boone	25
France Dejak	125

TISKOVNI SKLAD TABOR

	v pesih
Čarman Peter	30
V spomin na tri brate in strica Gorše Anton	100
N. N., San Justo	27
Marolt Andrej	10
Ob 75-letnici rojstva mecenski dar: N. N.	1.000
	v dol.
Dolenc Jože	5
Zabukovec Damijan	2
Berkopec Irma	2
Rebinak Nely	12
Rabzelj Francka	12
Hrovat Franca	2
Rupnik Irma	7

N. N.	32	Ob smrti svoje matere	
Kukovica Jože	22	Ida Oreh	10
Starič Lojze	32	SOCIALNI SKLAD	
V spomin na M. Pust		V spomin na Ireno Primožič	
Omahen Polde	50	Feliks Breznikar	30
Dular Milan	50	Janez Breznikar	25
Omahen Nace	5	Dragica Pust	100
Križman Jože	15	V spomin na moža M. Pusta	
Mohar Lojze	7	Dragica Pust	50
Hočevar Ani	12	V spomin na očeta	
Pust Dragica	12	Franca Perčiča	
Sedem oseb daruje po 2 dolarja	14	Družina Perčič	100

VAŽNO OPOZORILO UPRAVE IN UREDNIŠTVA

Začasne spremembe poštnih naslovov

Vse naše naročnike in prijatelje obveščamo, da naj začasno pošiljajo

1. naročila, nakaznice in reklamacije na naslov:

Bogoslac Sustersic, Gral Vacca 988, (1686)
Hurlingham, Buenos Aires, Argentina.

2. Vse dopise, članke in ostalo pošto na naslov:

Dušan Dimnik, A. Alvarez 2184, (1602) Florida,
Buenos Aires, Argentina.

VSEBINA

Televizijska manipulacija - I. Žajdela	49
Brez sovraštva komunizma sploh ni - Tone Arko	50
Kako so se komunisti borili za narod - L. R.	54
Parlamentarna komisija za poboje - I. Žajdela	56
Ne živimo od laži! - Nace Frančič	58
IZ ČASOPISOV	60
Novi udar Spomenke Hribar - I. Žajdela	66
V spomin dr. Valentinu Meršolu ob 100-letnici rojstva - Nace Frančič	70
V Hrastniških rovih - Ivan Korošec	71
Radio Slovenija: II. Program - oktober 1993	73
„...i u njih byla mat!“ - Tone Brulc	79
IZ DRUŠTEV	82
NAŠI MRTVI	89
Kam je vodstvo SKD odvedlo stranko? - I. Žajdela	90
MNENJA IN VRENJA - S. Kociper: „Goričanec“ - T. Brulc ..	94
DAROVALI SO	96

NAŠA NASLOVNA SLIKA:

Nobena komunistična laž in nikakšno potvarjanje resnice ne bo moglo nikdar izbrisati iz zgodovine dejstva, da se je v letih krave preizkušnje slovenski narod združil za svojo oboroženo roko — za dičnim slovenskim domobranstvom —, da je na množičnih protikomunističnih taborih z zvestobo svojim visokim in čistim izročilom plebiscitarno prekel komunistično revolucijo prav za časa tuje okupacije in prisegel na svoje vodilo:
Bog - Narod - Domovina.

(Slika s protikomunističnega tabora na Brezovici 25. junija 1944.)

Hurlingham Sucursal Correo Argentino (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 1596
	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 2619